

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

29 серпня 2024 року

М.П.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ»
для підготовки на першому (освітньому рівні) здобувачів вищої освіти
ступеня бакалавра
за спеціальністю 073 Менеджмент
галузі знань 07 Управління та адміністрування
за денною формою навчання

РОЗРОБНИКИ:

Професор кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та фондового ринку
доктор економічних наук, професор
27 серпня 2024 року

Віктор СИНЧАК

Доцентка кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та фондового ринку
кандидатка економічних наук, доцентка
27 серпня 2024 року

Наталія ТКАЧУК

Рішення кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку
28 серпня 2024 року, протокол №1.

Завідувачка кафедри, кандидатка економічних
наук, доцентка
28 серпня 2024 року, протокол № .

Алла КРУШИНСЬКА

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
28 серпня 2024 року.

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	4
	1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	4
	1.2. Лекції		5
	1.3. Семінарські заняття	–	7
	1.4. Самостійна робота студентів	–	28
	1.5. Індивідуальні завдання	–	25
	1.6. Підсумковий контроль	–	28
2.	Схема нарахування балів	–	40
3.	Рекомендовані джерела	–	42
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	50

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Тема 1. Сутність та функції фінансів	6	2	1	-	-	3
2.	Тема 2. Фінансова система та фінансовий механізм	5	2	1	-	-	2
3.	Тема 3 Податкова система держави	7	2	2	-	-	3
4.	Тема 4. Бюджет і бюджетна система держави	6	2	2	-	-	2
5.	Тема 5. Державний кредит і державний борг	7	-	2	-	-	5
6.	Тема 6. Фінанси суб'єктів господарювання	6	2	2	-	-	2
7.	Тема 7. Фінанси населення	6	2	2	-	-	2
8.	Тема 8. Фінансовий ринок	7	2	1	-	-	4
9.	Тема 9. Міжнародні фінанси	6	-	1	-	-	5
10.	Тема 10. Сутність, функції й теорії грошей	7	2	2	-	-	3
11.	Тема 11. Грошовий обіг і грошовий ринок	10	2	4	-	-	4
12.	Тема 12. Грошові системи	7	2	2	-	-	3
13.	Тема 13. Інфляція та грошові реформи	7	2	2	-	-	3
14.	Тема 14. Валютні відносини та валютна система	9	2	2	-	-	5
15.	Тема 15. Кредит і кредитна система	9	2	2	-	-	5
*	Усього годин	105	26	28	-	-	51

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Сутність та функції фінансів	2
1.1.	Предмет науки про фінанси. Фінанси як специфічна форма суспільних відносин, підсистема економічного базису.	
1.2.	Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія.	
1.3.	Фінансові категорії. Взаємозв'язок фінансів та інших економічних категорій.	
1.4.	Функції фінансів та їх характеристика.	
2.	Фінансова система та фінансовий механізм	2
2.1.	Поняття фінансової системи. Структура фінансової системи за внутрішньою будовою та організаційною структурою.	
2.2.	Поняття і склад фінансового механізму. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.	
2.3.	Поняття та система фінансового права.	
2.4.	Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання.	
3.	Податкова система держави	2
3.1.	Сутність, призначення та необхідність податків. Функції податків.	
3.2.	Елементи податку. Принципи оподаткування.	
3.3.	Податкова політика і податкова система держави.	
4.	Бюджет і бюджетна система держави	2
4.1.	Сутність бюджету як економічної категорії. Функції бюджету.	
4.2.	Бюджетний устрій і бюджетна система. Принципи побудови бюджетної системи.	
4.3.	Бюджетний процес, його складові елементи та регламентування.	
4.4.	Сутність і причини виникнення бюджетного дефіциту. Допустимі межі та джерела покриття бюджетного дефіциту.	
5.	Державний кредит і державний борг	-
5.1.	Суть і значення державного кредиту.	
5.2.	Державні запозичення: передумови формування та джерела погашення.	
5.3.	Поняття державного боргу, його види та характеристика.	
5.4.	Управління державним боргом.	
6.	Фінанси суб'єктів господарювання	2
6.1.	Необхідність і сутність фінансів підприємств. Фінанси підприємств - основа фінансової системи держави.	
6.2.	Функції фінансів підприємств та принципи їх організації.	
6.3.	Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання.	
6.4.	Особливості організації фінансових відносин залежно від галузевих особливостей та сфер бізнесу.	
7.	Фінанси домашніх господарств	2
7.1.	Сутність фінансів домогосподарств, їх значення та зв'язок з іншими складовими фінансової системи.	
7.2.	Джерела формування доходів домогосподарств та їх класифікація.	
7.3.	Порядок використання доходів домогосподарств. Фактори, що впливають на розподіл доходу на споживання та заощадження.	

1	2	3
8.	Фінансовий ринок	2
8.1.	Сутність, призначення та роль фінансового ринку як механізму перерозподілу коштів.	
8.2.	Суб'єкти фінансового ринку та їх функції.	
8.3.	Класифікація структурних складових фінансового ринку.	
8.4.	Фондовий ринок: особливості та роль у розвитку ринкової інфраструктури.	
9.	Міжнародні фінанси	-
9.1.	Суть і функції міжнародних фінансів.	
9.2.	Міжнародний фінансовий ринок і його характеристика.	
9.3.	Міжнародні фінансові інституції, їх завдання і сфери діяльності.	
10.	Сутність, функції й теорії грошей	2
10.1.	Походження, сутність та концепції виникнення грошей	
10.2.	Функції та роль грошей	
10.3.	Форми грошей та їх еволюція	
10.4.	Вартість грошей та особливості її оцінки	
10.5.	Теорії грошей та їх розвиток	
11.	Грошовий обіг і грошовий ринок	2
11.1.	Суть і основні суб'єкти грошового обігу	
11.2.	Грошові потоки: поняття, види та схема руху в економіці	
11.3.	Структура грошового обігу: грошова маса та грошова база	
11.4.	Закон грошового обігу та швидкість обігу грошей	
11.5.	Суб'єкти, об'єкти та інструменти грошового ринку	
12.	Грошові системи	2
12.1.	Сутність, функції та принципи побудови грошової системи	
12.2.	Основні елементи грошової системи	
12.3.	Типи грошових систем та їх розвиток	
12.4.	Особливості формування грошової системи України	
13.	Інфляція та грошові реформи	2
13.1.	Суть, види та форми прояву інфляції	
13.2.	Причини та механізм розвитку інфляції	
13.3.	Основні напрямки антиінфляційної політики	
13.4.	Грошові реформи: поняття, види та методи проведення	
13.5.	Інфляційні процеси та грошова реформа в Україні	
14.	Валютні відносини та валютні системи	2
14.1.	Поняття валюти, валютного курсу та необхідність валютних відносин	
14.2.	Валютний ринок: сутність, структура, учасники та операції	
14.3.	Поняття та структура валютної системи	
14.4.	Платіжний баланс: сутність, структура та принципи побудови	
15.	Кредит і кредитна система	2
15.1.	Необхідність кредиту і передумови формування кредитних відносин	
15.2.	Сутність, ознаки та функції кредиту	
15.3.	Форми та види кредиту	
15.4.	Позичковий процент: сутність, функції та роль	
15.5.	Поняття кредитної системи, її структура та роль в економіці	
*	Усього	26

1.3. Семінарські заняття

1.3.1. Теми та питання семінарських занять і методичні рекомендації до їх опрацювання

Семінарське заняття 1

Тема 1. Сутність та функції фінансів

Питання для усного опитування та дискусії

1.1 Специфічні ознаки фінансів, характерні риси та суспільне призначення. Мікро- і макrorівні вивчення фінансів.

1.2 Прояви розподільчої функції фінансів у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту; контрольної - в організації контролю за розподілом і цільовим використанням грошових фондів; регулюючої - у стимулюванні (дестимулюванні) соціально- економічних процесів у суспільстві.

1.3 Сутність і джерела формування фінансових ресурсів.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття, задачі.

Задачі. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов.

Задача 1. Суб'єкти господарювання недержавної форми власності, що виробляють засоби виробництва і належать до галузей промисловості групи А, характеризуються такими показниками:

- нарахована основна заробітна плата (ОЗ) працівникам – 2650345241 (ефективна ставка ЄСВ для роботодавця – 21,2 %);
- нарахована додаткова оплата праці працівникам – 425855000 грн. (ставка ЄСВ для роботодавця – 19,6 %);
- нараховано інші заохочувальні виплати працівникам – 3850000 грн (ефективна ставка ЄСВ для роботодавця – 18,24 %);
- отримано валовий прибуток – 1824568000 грн (ефективна податкова ставка 15,23 %);
- відрахування на соціальні заходи (до пенсійного фонду) – вираховуються;
- інші операційні витрати – 3265300 грн.
- амортизація основних засобів та нематеріальних активів – 2450620 грн.

Необхідно:

- розрахувати додану вартість, створену суб'єктами господарювання, віднесеними до галузей групи А;

- визначити, які суми прийматимуть участь у первинному розподілі, на першому етапі перерозподілу, на другому етапі перерозподілу та вторинному розподілі доданої вартості, якщо відомо, що з бюджету планується 80 % коштів спрямувати на оплату праці працівникам бюджетної сфери, а 20 % - на реформування Збройних сил України, тоді як кошти перераховані до пенсійного фонду будуть повністю використанні на соціальні виплати.

Задача 2. На рівні країни одержано 1,8 млрд. грн. податку з прибутку, обчисленого за ставкою 18%. Із суми податку, що надійшла до бюджету, 50 % направляється на виплату заробітної плати працівникам бюджетних установ, а решта 50 % – обліковуються як залишок невикористаних коштів в бюджеті.

Яка сума коштів прийматиме участь в первинному, вторинному розподілі і перерозподілі ВВП?

Задача 3. На рівні країни одержано 8 ($K^*=$) млрд. грн. прибутку, який оподатковується за ставкою 18%. Із суми податку, що надійде до бюджету, 75 % направляється на виплату заробітної плати працівникам, бюджетних установ, а 25 % спрямовується як базова дотація місцевим бюджетам. Яка сума коштів прийматиме участь в первинному, вторинному розподілі і перерозподілі?

* Множиться на індивідуальний коефіцієнт.

Задача 4. На рівні країни реалізовано сільськогосподарських угодь загальнодержавного значення на 6 млн. грн., у т. ч. 1 млн. грн. становить ПДВ, а також одержано прибутку 400 млн. грн., який оподатковується за ставкою 18 %. Із суми коштів, що надійдуть до бюджету 90 % коштів планується направити на виплату зарплати працівникам бюджетних установ, а 10 % – залишити в бюджеті.

Яка сума коштів прийматиме участь в первинному, вторинному розподілі і перерозподілі ВВП?

Задача 5. На рівні країни одержано зарплату працівниками підприємств в сумі 260 млн. грн. та нараховано ПДВ в сумі 660 млн. грн. Кошти, що надійдуть до бюджету 100 % використовуються на виплату зарплати працівникам бюджетної сфери.

Визначте яка сума коштів прийматиме участь в первинному, вторинному розподілі і перерозподілі ВВП, коли відомо, що ставка ПДВ – 20 %, а ефективна (реальна) ставка податку на доходи фізичних осіб – 15 %?

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінанси, фінансові відносини, фінансові ресурси, фінансові категорії, функції фінансів, контрольна функція фінансів, регулююча функція фінансів, товарно-грошові відносини, розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту, об'єкти фінансових відносин, суб'єкти фінансових відносин, фінансові ресурси держави, фінансові ресурси підприємства, фінансові ресурси населення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- предмет науки про фінанси;
- фінанси як специфічна форма суспільних відносин;
- фінанси як підсистема економічного базису;
- специфічні ознаки фінансів;
- рівні вивчення фінансів;
- централізовані та децентралізовані фінансові ресурси;
- взаємозв'язок фінансів та інших економічних категорій;
- економічне вчення про товарно-грошові відносини, розширене відтворення, природу і функції держави;
- специфіка товарно-грошових відносин і функцій держави в умовах ринкової економіки;
- розподільча, контрольна, регулююча функції фінансів.

Тема 2. Фінансова система та фінансовий механізм

Питання для усного опитування та дискусії

2.1. Фінансова система як об'єкт управління. Сфери та ланки фінансових відносин, їх взаємозв'язки

2.2. Державні фінанси та їх ланки: державний бюджет і місцеві бюджети, державні цільові фонди; фінанси державного сектора економіки, державний кредит, резервні та страхові фонди органів державної влади

2.3. Фінансова політика - складова частина економічної і соціальної політики держави. Зміст і завдання фінансової політики

2.4. Стратегія й тактика фінансової політики. Фінансова політика України в умовах російсько-української війни

2.5. Зміст і призначення фінансового контролю. Види, форми, методи фінансового контролю.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття, задачі.

Задачі. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов.

Задача 1. Використовуючи наведений у табл. 1 перелік окремих завдань (повноважень)

державних органів, визначте, який вид фінансового контролю належить до компетенції кожного із них.

Результати роботи запишіть у табл. 2, вказавши абзац, підпункт, пункт, статтю нормативно-правового акта, що дає підставу здійснювати цим державними органам відповідний вид фінансового контролю.

Таблиця 1

Перелік окремих завдань (повноважень) органів фінансового контролю

№ з/п	Завдання
1.	контроль за виробництвом, обігом та реалізацією підакцизних товарів, за їх цільовим використанням;
2.	контроль за дотриманням правил за операціями з бюджетними коштами в іноземній валюті;
3.	контроль за досягненням економії бюджетних коштів і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів;
4.	контроль за правомірністю бюджетного відшкодування податку на додану вартість;
5.	контроль за відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету;
6.	контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;
7.	контроль за станом державного боргу та гарантованого державою боргу, порядком утворення, обслуговування і погашення таких боргів;
8.	аналіз методів та фінансових схем легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення;
9.	контроль за цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), отриманих під державні (місцеві) гарантії.

Таблиця 2

Розподіл завдань (повноважень) за органами фінансового контролю

№ з/п завдання	Назва органу фінансового контролю	Назва нормативно-правового акта (абзац, підпункт, пункт тощо)
1.		
2.		
3.		
4.		
5.....	.....	.....

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінансова система, державний бюджет, місцеві бюджети, державні цільові фонди, фінанси державного сектора економіки, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси комерційних підприємств і організацій, фінанси некомерційних підприємств та організацій, фінансовий ринок, ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг, фінансова політика, фінансова стратегія, фінансова тактика, фінансовий механізм, фінансові методи, господарський механізм, управління фінансами, органи управління фінансами, фінансове планування, фінансові важелі, фінансові стимули, фінансові санкції, фінансове регулювання, фінансовий контроль, зведений фінансовий баланс держави, фінансове право.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття фінансової системи;

- структура фінансової системи за внутрішньою будовою та організаційною структурою;
- взаємозв'язки між сферами та ланками фінансових відносин;
- ланки державних фінансів;
- складові фінансів суб'єктів господарювання;
- сутність та зміст фінансової політики як складової економічної і соціальної політики держави;
- взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.

Семінарське заняття 2

Тема 3. Податкова система держави

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Характерні риси податків, відрахувань і платежів.
- 3.2. Характеристика елементів податку.
- 3.3. Податкова система і податкова політика в Україні.
- 3.4. Характеристика основних податків в Україні.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами задач і тестових завдань з питань теми заняття

Задачі. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов.

Задача 1. Платник податку на прибуток за звітний (податковий) період визначив 65200000 грн. прибутку (фінансовий результат до оподаткування), що оподатковується за базовою (основною) ставкою. Платник має право на коригування фінансового результату до оподаткування на усі різниці, що передбачені ПК України. Сума різниць за цей звітний (податковий) період склала (-1500000) грн ($K=$)*.

Визначити базу оподаткування, базову (основну), фактичну та ефективну ставки податку на прибуток підприємств для платника податку України.

*Примітка. ($K=$) - дані множаться на індивідуальний коефіцієнт.

Задача 2. За звітний (податковий) період платник податку на прибуток визначив фінансовий результат до оподаткування (прибуток) 268500000 грн., що оподатковується за базовою (основною) ставкою. Платник має право на коригування фінансового результату до оподаткування на усі різниці, що передбачені ПК України. Сума різниць за цей звітний (податковий) період склала 13270000 грн ($K=$)*.

Визначити базу оподаткування, базову (основну), фактичну та ефективну ставки податку на прибуток підприємств для платника податку України.

*Примітка. ($K=$) - дані множаться на індивідуальний коефіцієнт.

Задача 3. Працівнику підприємства нараховано номінальну зарплату, що кратна 1,8 МЗП ($K=$), встановленої на 01 січня поточного року, а також нараховано премію, що кратна 0,75 МЗП ($K=$). За звітний місяць ним відпрацьовано 20 робочих днів, або 160 год. У цьому ж місяці він перебував два дні у відпустці за власний рахунок. Всього у цьому місяці було 22 робочих дні. Нормативними актами на цей місяць визначено 176 робочих годин.

Визначити номінальний і реальний дохід працівника за звітний місяць, базу оподаткування для нарахування ПДФО і ВЗ, обсяг ПДФО і ВЗ за чинними податковими ставками.

*Примітка. ($K=$) - дані множаться на індивідуальний коефіцієнт.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: податки, відрахування, платежі, функції податків, елементи податку, об'єкт оподаткування, платники податків, джерела сплати податків, одиниця оподаткування, податкові ставки, податкові пільги, податкова система, податкова політика, непрямі податки, прямі

податки, майнові та ресурсні платежі, податкове регулювання, фіскальна функція податків, регулююча функція податків, податковий кредит, податкові канікули, податкова знижка.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- сутність, призначення та необхідність податків;
- основні функції податків;
- розмежування податків, відрахувань і платежів;
- взаємозв'язок податків з іншими розподільчими категоріями (кредит, заробітна плата, собівартість, ціна);
- основні елементи податку та принципи оподаткування;
- об'єктивна необхідність податкової системи;
- поняття податкової системи;
- структурна побудова податкової системи;
- взаємозв'язок податкової системи та податкової політики;
- класифікація податків;
- загальнодержавні та місцеві податки і збори;
- прямі та непрямі податки.

Семінарське заняття 3

Тема 4. Бюджет і бюджетна система держави

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Призначення та роль бюджету держави.
- 4.2. Бюджетна система та принципи її побудови.
- 4.3. Показники стану бюджету - бюджетний надлишок і бюджетний дефіцит.
- 4.4. Бюджетний процес.
- 4.5. Міжбюджетні відносини.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами задач і тестових завдань з питань теми заняття.

Задачі. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов.

Задача 1. Сформуйте окремі види доходів Зведеного бюджету за групами доходів і порядком кодування відповідно до бюджетної класифікації. Результати формування та кодування запишіть у табл. 1.

Види доходів. Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування; податок на доходи фізичних осіб із доходу у вигляді процентів; доходи від власності та підприємницької діяльності; дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно Автономної Республіки Крим, комунальна власність; військовий збір; рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування; плата за встановлення земельного сервітуту; податок на прибуток підприємств і організацій, що перебувають у державній власності; плата за виділення номерного ресурсу; акцизний податок з виробленого в Україні спирту; надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом; єдиний податок з юридичних осіб; надходження від викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення; надходження від звернення застави у дохід держави; податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності; податок на прибуток іноземних юридичних осіб; плата за ліцензії на виробництво спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів; податок на прибуток приватних підприємств; рентна плата за спеціальне використання води для потреб гідроенергетики; відрахування коштів, отриманих від проведення державних лотерей в Україні; акцизний податок з виробленого в Україні пива; мито на товари, що вивозяться суб'єктами підприємницької діяльності; плата за оформлення посвідчення закордонного українця; суми, стягнені з винних осіб за порушення

правил пожежної безпеки; екологічний податок; адміністративні штрафи у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Таблиця 1

Окремі види доходів Зведеного бюджету за кодами бюджетної класифікації

№ з. п.	Джерела доходів бюджету	Коди бюджетної класифікації
1.	Податкові надходження	
1.1.		
.....	.....	
2.	Неподаткові надходження	
2.1.		
.....	.....	

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: бюджетна система, бюджетний устрій, доходи, видатки, бюджетні резерви, централізовані фінансові ресурси, децентралізовані фінансові ресурси, дотації, субсидії, субвенції, бюджетна класифікація, бюджетне планування, бюджетне прогнозування, бюджетний дефіцит, межі бюджетного дефіциту, джерела покриття бюджетного дефіциту, бюджетний процес, виконання бюджету, фінансові ресурси місцевого самоврядування, місцевий бюджет, фінансова автономія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- сутність бюджету як економічної категорії;
- основне призначення та роль бюджету держави;
- головні суб'єкти бюджетних відносин;
- бюджет як основний фінансовий план держави;
- провідна та координуюча роль бюджету у системі фінансових планів;
- економічний зміст понять «бюджетний надлишок» і «бюджетний дефіцит»;
- сутність і причини виникнення бюджетного дефіциту;
- класифікація бюджетного дефіциту;
- особливості функціонування фінансових ресурсів місцевого самоврядування;
- роль місцевих бюджетів у становленні та розвитку місцевого самоврядування;
- поняття фінансової автономії місцевих бюджетів
- взаємовідносини між ланками бюджетної системи;
- форми взаємовідносин між ланками бюджетної системи;
- зміст бюджетного субсидіювання та його види: субсидії, субвенції, дотації.

Семінарське заняття 4

Тема 5. Державний кредит і державний борг

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Форми державного кредиту та класифікація державних позик.
- 9.2. Механізм залучення та погашення державних позик.
- 9.3. Відмінності державного кредиту від банківського.
- 9.4. Причини виникнення і зростання державного боргу.
- 9.5. Обслуговування і погашення державного боргу: сутність і відмінності.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами задач і тестових завдань з питань теми заняття.

Задачі. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов.

Задача 1. Наказом Міністерства фінансів України від 13 червня 2019 р. №246 «Про визначення умов випуску довгострокових облігацій зовнішніх державних позик 2019 року» визначено умови випуску довгострокових облігацій зовнішньої державної позики (ОЗДП) 2019

року та здійснено їх емісію на суму 1000 ( ) млн євро. Запозичення здійснено за купонною ставкою 6,75 % річних. Виплата відсотків – щорічно 20 червня, починаючи з 2020 року. Погашення ОЗДП – 20 червня 2026 року.

Відповідно до обраного варіанту визначити щорічні видатки (грн.) Державного бюджету України на обслуговування державного боргу за зазначеною ОЗДП з урахуванням її погашення у 2026 році за наведеного офіційного курсу гривні до євро (табл. 1).

З точки зору фахового фінансиста обґрунтуйте доцільність та/або недоцільність емісії облігацій зовнішньої державної позики у 2019 році з урахуванням стану та динаміки зовнішнього боргу України.

Примітка. ( ) – перемножити на індивідуальний коефіцієнт.

Таблиця 1

Дати виплати відсотків та погашення ОЗДП (Д.М.Р.)	Вхідні дані для виконання завдання	
	Варіант 1	Варіант 2
	Офіційний курс UAH / EUR	Офіційний курс UAH / EUR
20.06.2020	29,4184	29,5890
20.06.2021	30,0047	30,9842
20.06.2022	39,9624	39,0020
20.06.2023	41,8426	41,0006
20.06.2024	42,1745	42, 8788
20.06.2025	41,0941	41, 9683
20.06.2026	41,3278	41,7456

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: 1) державний кредит; 2) державні позики; 3) казначейські зобов'язання; 4) державний борг; 5) державні гарантії; 6) внутрішній борг; 7) боргова спіраль; 8) капітальний борг; 9) поточний борг; 10) обслуговування боргу; 11) управління боргом; 12) конверсія боргу; 13) консолідація позик; 14) уніфікація позик; 15) рефінансування боргу.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- сутність поняття "державний кредит";
- чим зумовлена необхідність державного кредиту?
- функції державного кредиту і управління державним кредитом;
- суб'єкти державно-кредитних відносин;
- що є забезпеченням державного кредиту?
- види та форми державного кредиту, облігації державних позик;
- критерії класифікації державних запозичень;
- чинники, на яких ґрунтується залучення позик;
- необхідні передумови проведення державних запозичень та ефективність державних кредитних операцій;
- сутність державного боргу (поточний державний борг, капітальний державний борг, внутрішній державний борг, зовнішній державний борг);
- складові державного боргу;
- якими правовими нормами регулюється величина державного боргу України?
- сутність терміну "управління державним боргом" (конверсія державного боргу, консолідація державних позик, уніфікація державних позик, відстрочення погашення державного боргу, анулювання боргів, рефінансування державного боргу, коефіцієнт обслуговування державного боргу).

Семінарське заняття 5
Тема 6. Фінанси суб'єктів господарювання

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Грошові фонди і фінансові ресурси підприємств, особливості їх формування в умовах ринку.
- 6.2. Склад грошових фондів і доходів підприємств, порядок їх утворення і використання в умовах ринку.
- 6.3. Джерела формування доходів. Поділ коштів підприємства на власні та залучені.
- 6.4. Економічний зміст прибутку, його склад та види.
- 6.5. Джерела формування та напрями використання коштів неприбуткових організацій. Сутність понять «благодійництво», «спонсорство», «меценатство».

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами задач і тестових завдань з питань теми заняття.

Задачі. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов.

Задача 1. У процесі фінансово-господарської діяльності підприємством одержано фінансовий результат (прибуток) (ФР) до оподаткування 1246852 грн, з якого визначено базу оподаткування 1002461 грн та нараховано податок на прибуток за основною ставкою 18%. Відповідно до статуту чистий прибуток розподіляється по фондах підприємства: фонд розвитку (5%); фонд споживання (15%); резервний фонд (20%), а решта – відноситься до нерозподіленого прибутку (НП).

Задача 2. У процесі фінансово-господарської діяльності підприємством одержано фінансовий результат (прибуток) (ФР) до оподаткування 2648184 грн, з якого визначено базу оподаткування 2127422 (К=)* грн та нараховано податок на прибуток за основною ставкою 18 %. Сформуйте чистий прибуток і розподіліть його по фондах підприємства: фонд розвитку (12%); фонд споживання (18%); резервний фонд (6%), а решту – віднесіть до нерозподіленого прибутку (НП).

*Примітка. (К=) - дані множаться на індивідуальний коефіцієнт.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінанси підприємств, організаційно правові форми суб'єктів господарювання, фінансові ресурси підприємств, власні кошти підприємства, залучені кошти підприємства, виручка від реалізації продукції, види витрат, собівартість, прибуток, прибуток неприбуткових організацій, благодійництво, спонсорство, меценатство.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні тем студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- необхідність і сутність фінансів підприємств;
- фінанси підприємств як основа фінансової системи держави;
- особливості організації фінансових відносин залежно від галузевих особливостей, галузей економіки, сфер бізнесу;
- сутність та склад грошових фондів і фінансових ресурсів підприємств;
- особливості формування грошових фондів і фінансових ресурсів підприємств в умовах ринку;
- порядок використання грошових фондів і фінансових ресурсів підприємств;
- порядок визначення показника виручка від реалізації продукції, робіт і послуг та її розподіл;
- основні види витрат підприємства;
- собівартість продукції та її складові;
- особливості формування прибутку суб'єктів господарювання різних форм власності;
- фінанси неприбуткових організацій та їх види;

Семінарське заняття 6
Тема 7. Фінанси домашніх господарств
Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Характеристика функцій фінансів домогосподарств.
- 7.2. Фінансові відносини домашніх господарств та їх характеристика.
- 7.3. Поняття, склад і класифікація витрат домогосподарств.
- 7.4. Бюджет домогосподарства та його структура.
- 7.5. Заощадження та інвестиційна діяльність домогосподарств.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами правил і вправ тренінгу.

Тренінг «Формування та використання бюджету домашніх господарств». Див. Синчак В. П. Фінанси домашніх господарств: тренінг-семінар: Тренінговий навчально-методичний посібник. Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 24. (розділ 3. «Правила та вправи тренінгу за темою «Формування та використання бюджету домашніх господарств»).

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінанси населення, джерела формування доходів населення, доходи населення, споживання, заощадження, функція споживання, функція заощадження, фінансовий портфель громадянина, споживчий портфель, накопичувальний портфель, інвестиційний портфель, портфель нагромадження, складові інвестиційного портфеля, складові портфеля нагромадження.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- зв'язок домогосподарств населення з іншими складовими фінансової системи;
- фінансові ресурси домогосподарств та джерела їх формування;
- основні фактори, що впливають на рівень доходів населення;
- фактори, що впливають на розподіл доходу на споживання та заощадження;
- мотиви утворення заощаджень населення;
- класифікація заощаджень домогосподарств;
- сучасні тенденції формування заощаджень населення України;
- сутність фінансового портфеля громадянина;
- склад фінансового портфеля громадянина;
- зміст накопичувального споживчого портфеля;
- зміст інвестиційного споживчого портфеля;
- фактори, що сприяють перетворенню заощаджень на інвестиції;
- основні складові інвестиційного портфеля;
- складові портфеля нагромадження.
- розмежування основних ознак портфеля нагромадження та інвестиційного портфеля.
- проблеми формування заощаджень населення України в сучасних умовах.

Семінарське заняття 7
Тема 8. Фінансовий ринок
Питання для усного опитування та дискусії

- 8.1. Сутність, функції та призначення фінансового ринку.
- 8.2. Суб'єкти фінансового ринку, їх класифікація та функції.
- 8.3. Інструменти фінансового ринку, їх класифікація та характеристика.
- 8.4. Структура фінансового ринку.
- 8.5. Державне регулювання фінансового ринку.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами задач і тестових завдань з питань теми заняття.

Задачі. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов.

Задача 1. Купонний дохід по облігації складає 205,0 грн., а вартість її придбання – 1050 грн. Визначити поточну прибутковість облігації

Задача 2. Облігація номінальною вартістю 1200 грн. і купонною ставкою 8% річних придбана з дисконтом 10%. Після закінчення року її ринкова вартість зросла до 110% від номінала. Необхідно визначити її повну прибутковість.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінансовий ринок, суб'єкти фінансового ринку, грошовий ринок, ринок капіталів, ринок позичкових капіталів, ринок банківських кредитів, ринок цінних паперів, страховий ринок.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- фінансовий ринок як механізм міжгалузевого перебігу капіталу, та перерозподілу коштів;
- основні функції фінансового ринку;
- класифікація структурних складових грошового ринку;
- характеристика ринку капіталів;
- сутність ринку банківських кредитів;
- особливості функціонування ринку цінних паперів;
- економічна сутність страхового ринку;
- взаємозв'язок складових фінансового ринку.

Тема 9. Міжнародні фінанси

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Сутність і функціональне призначення міжнародних фінансів.
- 9.2. Міжнародний фінансовий ринок: сутність, особливості та класифікація.
- 9.3. Міжнародний ринок банківських кредитів.
- 9.4. Міжнародні фінансові інституції. Діяльність МВФ і Світового банку.
- 9.5. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародні фінанси, міжнародна фінансова інтеграція, зовнішньоекономічна діяльність, зовнішньоекономічна політика держави, валютні системи, валютна політика держави, міжнародний фінансовий ринок, міжнародний кредит, Європейський валютний союз.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- сутність, призначення та роль міжнародних фінансів;
- форми зовнішньоекономічної діяльності;
- необхідність регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- інструменти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- форми та засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- державне регулювання валютних відносин в Україні;

- види валютних систем та їх структура;
- особливості функціонування міжнародного фінансового ринку;
- вплив міжнародного фінансового ринку на національні фінансові ринки та національну економічну систему держави;
- класифікація міжнародних кредитів;
- основні повноваження Європейського валютного союзу
- особливості організації міжнародних фінансових зв'язків України та ЄС;
- основні аспекти співпраці України з міжнародними фінансовими інституціями.

Семінарське заняття 8 **Тема 10. Сутність, функції і теорії грошей**

Питання для усного опитування та дискусії

- 10.1. Виникнення грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну
- 10.2. Сутність і функції грошей
- 10.3. Форми грошей та їх еволюція
- 10.4. Сучасні електронні гроші та їх особливості
- 10.5. Гроші як інструмент регулювання економіки
- 10.6. Еволюція вартості грошей. Ціна грошей та способи її оцінки
- 10.7. Розвиток грошових теорій: металістична, номіналістична, класична, кількісна, монетаристська та їх сучасні течії
- 10.8. Вітчизняні вчені та їх внесок у розвиток теорій грошей: М.І. Туган-Барановський, А. Я. Антонович, Л. В. Федорович, О. М. Миклашевський

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами завдань і тестів з питань теми заняття.

Завдання 1. Презентація рефератів (доповідей):

- Роль золота в сучасних умовах
- Особливості світових ринків золота
- Основні різновиди кредитних грошей в економіці України
- Виникнення та перспективи розвитку електронних грошей
- Криптовалюта: специфіка та особливості використання

Завдання 2. Розробити схему періодизації розвитку форм грошей в Україні.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: гроші, мінова вартість грошей, споживча вартість грошей, товари першої необхідності, благородні метали, демонетизація золота, кредитні гроші, казначейські зобов'язання, зобов'язання центрального банку, електронні гроші, вартість грошей, купівельна спроможність, ціна грошей, альтернативна вартість, зберігання грошей, процент, функції грошей, функція міри вартості, функція засобу обігу, функція засобу платежу, функція засобу нагромадження, світові гроші, теорії грошей.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- портфельний підхід до визначення суті грошей;
- гроші як форма прояву суспільних відносин;
- специфіка прояву суті грошей у різних економічних системах;
- гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей як товару;
- натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції;
- еволюція кредитних грошей від урядових (казначейських) зобов'язань до зобов'язань центрального банку;
- роль держави в утвердженні кредитних зобов'язань;

- специфічний характер вартості грошей;
- купівельна спроможність як вираз вартості грошей при різних їх формах;
- вплив зміни вартості грошей на економічні процеси;
- металістична теорія грошей;
- номіналістична теорія грошей;
- кейнсіанська модель кількісної теорії грошей;
- монетаристська версія кількісної теорії грошей;
- причини неминучості інфляційних наслідків і слабкі сторони кейнсіанської теорії.

Семінарське заняття 9
Тема 11. Грошовий обіг і грошовий ринок
Питання для усного опитування та дискусії

- 11.1. Суть та основні суб'єкти грошового обігу
- 11.2. Структура грошового обігу
- 11.3. Поняття грошової маси та грошових агрегатів
- 11.4. Грошові агрегати, їх зміст та критерії класифікації
- 11.5. Економічна характеристика грошової бази
- 11.6. Безготівковий і готівковий грошовий обіг
- 11.7. Характеристика основних ринків, їх взаємозв'язок з грошовим обігом
- 11.8. Швидкість обігу грошей. Закон грошового обігу
- 11.9. Первинна емісія центрального банку
- 11.10. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків
- 11.11. Роль емісійного механізму у забезпеченні гнучкості грошового обігу

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами завдань і тестів з питань теми заняття.

Завдання. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов

Завдання 1. Визначте кількість грошей, необхідних для обігу (грошову масу). Сума цін реалізованих товарів та послуг становить 300 млрд. грн; платежі, які погашають шляхом взаємного врахування, - 25 млрд. грн; товари, продані в кредит, - 80 млрд. грн; платежі за кредитами, строк сплати яких настав, - 0 млрд. грн. Швидкість обігу грошової одиниці – 5 разів на рік.

Завдання 2. Грошова маса становить 400 млрд. грн., валовий національний продукт - 5000 млрд. грн. Розрахуйте швидкість обертання грошей та поясніть отриманий результат.

Завдання 3. За наведеними нижче даними визначте показник фактичного рівня мультиплікації та поясніть значення визначеного показника:

- агрегат M0 – 12650 ум. од.;
- маса грошей у депозитах комерційного банку – 1385 ум. од.;
- сума резервів комерційного банку – 895 ум. од.

Завдання 4. Маса готівки поза банками складає 2,1 млрд. грн, готівка в касах банків – 0,5 млрд. грн. Розмір поточних вкладів – 4,0 млрд. грн, ощадних вкладів – 2,9 млрд. грн, строкових вкладів – 3,5 млрд. грн, загальна грошова маса – 15 млрд. грн. Чому буде дорівнювати така складова грошових агрегатів як цінні папери (крім акцій)?

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: грошові платежі, грошовий обіг, фінансові посередники, національний дохід, національний продукт, параметри грошового обігу, фіскально-бюджетний обіг, кредитний обіг, фінансовий обіг, безготівковий грошовий обіг, готівковий грошовий обіг, грошові потоки, модель сукупного грошового обороту, грошові агрегати, грошова база, грошова маса, швидкість обігу грошей, первинна емісія, вторинна емісія, грошовий мультиплікатор.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття грошового обігу як процесу руху грошей;
- складові грошового обігу;
- сукупний грошовий обіг і обіг грошей у межах індивідуального капіталу;
- основні ринки, що взаємопов'язуються грошовим обігом;
- співвідношення між безготівковим і готівковим грошовим обігом;
- характеристика основних видів грошових потоків;
- грошова маса та основні форми її існування;
- характеристика грошових агрегатів;
- зміст первинної емісії центрального банку;
- вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків;

Розв'язування задач 1-4.

Для виконання завдань необхідно опрацювати теоретичний матеріал теми на основі рекомендованої літератури, повторити основні категорії, поняття та формули, які розглядалися на лекції. Кількість грошей, необхідних для обігу товарів виражається рівнянням:

$$M = \frac{\sum P \cdot Q - K + \Pi - ВП}{V},$$

де M – грошова маса, грн;

$\sum P \cdot Q$ – сума цін на товари, що підлягають реалізації за певний відрізок часу, грн;

K – сума цін товарів, проданих у кредит, строк оплати яких не настав, грн.;

V – швидкість обігу грошової одиниці за рік, об.;

Π – сума цін товарів, проданих у кредит, строк оплати яких настав, грн.;

$ВП$ – взаємопогашувані платежі, грн.

Швидкість обігу грошей характеризує частоту, з якою кожному одиницю наявних в обігу грошей використовують у середньому для реалізації товарів і послуг за певний період. На основі відомого рівняння обміну І. Фішера швидкість обігу грошей можна визначити за формулою:

$$V = \frac{P \cdot Q}{M},$$

де V – швидкість обігу грошей, об.;

P – середній рівень цін на товари та послуги, грн.;

Q – фізичний обсяг товарів та послуг, реалізованих у конкретному періоді, од.;

M – грошова маса, грн.

Рівень грошово-кредитного мультиплікатора залежить від норми обов'язкового резервування:

$$m = \frac{1}{r},$$

де m – грошово-кредитний мультиплікатор;

r – норматив обов'язкового резервування, %.

Фактично рівень мультиплікатора, який склався на певний час, визначають як співвідношення загальної грошової маси в обігу і суми грошової бази за формулою

$$mm = \frac{M0 + D}{M0 + R},$$

де mm – показник фактичного рівня мультиплікатора;

$M0$ – маса готівки в обігу поза банками;

D – маса грошей у депозитах комерційних банків;

R – сума резервів комерційного банку.

Між грошовою масою і грошовою базою існує залежність:

$$M = Гб \cdot m.$$

Семінарське заняття 10

Тема 11. Грошовий обіг і грошовий ринок

Питання для усного опитування та дискусії

- 11.1. Поняття та критерії класифікації грошових потоків
- 11.2. Схема руху грошових потоків в економіці
- 11.3. Суб'єкти, об'єкти та інструменти грошового ринку
- 11.4. Чинники, що визначають параметри попиту на гроші та його графічне відображення
- 11.5. Поняття, цілі та мотиви попиту на гроші
- 11.6. Механізм формування пропозиції грошей
- 11.7. Чинники впливу на пропозицію грошей та її графічне відображення
- 11.8. Рівноважна ставка процента на грошовому ринку
- 11.9. Вплив на грошовий ринок змін у попиті або пропозиції грошей

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами задач і тестів з питань теми заняття.

Задачі. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов.

Задача 1. Визначте зв'язок між грошово-кредитним мультиплікатором і нормою обов'язкових резервів центрального банку

Задача 2. Проаналізувати ступінь участі різних державних органів у розробці емісійного механізму в Україні.

Задача 3. Дослідіть вплив опосередкованих інструментів – зміни рівня облікової ставки НБУ, обов'язкових резервів та обсягів операцій НБУ з цінними паперами, - на зміну обсягів кредитних вкладень в економіку України і пропозицію грошової маси.

Задача 4. Визначте, як зміниться номінальний ВВП, якщо швидкість обігу грошей становить 6 оборотів і залишається постійною, а грошова пропозиція зростає з 250 до 400 млрд. дол. США.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: грошові потоки, ринок грошей, ринок капіталів, суб'єкти грошового ринку, банки, небанківські фінансово-кредитні структури, попит на гроші, сукупний попит на гроші, номінальний попит на гроші, реальний попит на гроші, пропозиція грошей, рівновага на грошовому ринку, рівноважна процентна ставка.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- сутність і особливості грошового ринку;
- економічна характеристика попиту на гроші;
- основні мотиви (джерела) сукупного попиту на гроші;
- розмежування попиту на гроші для трансакцій і попиту на гроші як на активи;
- відмінності між номінальним та реальним попитом на гроші;
- економічна характеристика пропозиції грошей;
- загальні теоретичні положення пропозиції грошей;
- характеристика механізму формування пропозиції грошей;
- основні фактори, що визначають рівновагу грошового ринку.

Семінарське заняття 11

Тема 12. Грошові системи

Питання для усного опитування та дискусії

- 12.1. Елементи грошової системи та їх характеристика
- 12.2. Основні типи грошових систем, їх еволюція
- 12.3. Бметалізм і його різновидності: системи паралельної, подвійної та «кульгаючої» валюти
- 12.4. Закон Коперника-Грешема і можливості його вияву в сучасних умовах

- 12.5. Монометалізм і його різновидності: мідний, срібний, золотий
12.6. Характеристика основних видів золотого стандарту: золотомонетний, золотозлитковий і золотодевізний
12.7. Системи обігу паперових і кредитних грошей
12.8. Становлення та розвиток грошової системи України

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами задач, завдань і тестів з питань теми заняття.

Задачі. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов.

Завдання 1. Проаналізувати динаміку та структуру кредитних грошей в обігу України.

Завдання 2. Проаналізувати динаміку банкотної емісії в Україні та вказати фактори, що впливають на зміну її обсягів.

Задача 3. Визначити кількість грошей, необхідних для безінфляційного обігу, за такими даними:

- сума цін реалізованих товарів, робіт, послуг (ВВП) – 890 млрд. грн.;
- сума цін товарів, робіт, послуг, що реалізовані з відстроченням платежу – 23% обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
- сума платежів за зобов'язаннями, термін оплати яких настав, – 134 млрд. грн.;
- сума платежів, що взаємно погашаються, – 19% загального обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
- середня кількість оборотів грошової маси (M2) за рік – 6.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: грошова система, моделі побудови грошових систем, елементи грошової системи, система безготівкових розрахунків, система готівкового обігу, валютна система, біметалізм, система паралельних валют, система подвійної валюти, монометалізм, золотомонетний стандарт, золотозлитковий стандарт, золотодевізний стандарт, регульовані грошові системи, система паперово-грошового обігу, система природного (кредитного) обігу, неринкові грошові системи, ринкові грошові системи, відкриті грошові системи, закриті грошові системи, національна валюта.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття грошової системи;
- основні принципи організації та моделі побудови грошових систем;
- призначення та місце грошової системи в економічній системі країни;
- вплив національних та історичних традицій на зміст елементів грошової системи;
- характеристика елементів грошової системи;
- еволюція основних типів грошових систем;
- саморегульовані грошові системи та їх історичні форми;
- біметалізм (система паралельних валют, система подвійної валюти, система «кульгаючої» валюти);
- монеметалізм (золотомонетний стандарт, золотозлитковий стандарт, золотодевізний стандарт);
- система паперово-грошового обігу.

Семінарське заняття 12

Тема 13. Інфляція та грошові реформи

Питання для усного опитування та дискусії

- 13.1. Поняття інфляції, її основні форми прояву та закономірності
13.2. Кількісні способи оцінки темпів інфляції: розрахунок основних видів індексів цін.

- 13.3. Види інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція
- 13.4. Механізм розвитку інфляційних процесів
- 13.5. Характеристика основних теорій і причин інфляції.
- 13.6. Монетаристські та кейнсіанські підходи до визначення причин інфляції
- 13.7. Особливості інфляційного процесу в Україні
- 13.8. Поняття антиінфляційної політики держави. дефляційна політика і політика доходів
- 13.9. Основні моделі грошових реформ: формального і конфіскаційного типу
- 13.10. Етапи грошової реформи та її наслідки для грошової системи і економіки України

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами задач і тестів з питань теми заняття.

Задача. Розв'яжіть задачу згідно наведених умов.

Задача 1. Індекс цін у поточному році становив 1,34, а в минулому році: 1,50* . Розрахуйте темп інфляції та поясніть отриманий результат.

Задача 2. Ціна споживчого кошика в країні в базовому році становила 850 грн. У поточному році уряд встановив його нову ціну – 980 грн. Розрахуйте рівень інфляції та поясніть результат.

Задача 3. За наведеними даними розрахуйте темпи інфляції для кожного року, зробіть відповідний висновок. Застосувавши «правило величини 70», визначте кількість років, необхідних для подвоєння рівня цін (як знаменник візьміть рівень інфляції у відповідному році).

Рік	Індекс цін
1-й	100
2-й	112
3-й	123
4-й	119

Задача 4. Визначте індекс інфляції за перше півріччя поточного року, якщо в першому кварталі темп інфляції становив 1,15, а в другому кварталі - 1,28.

Задача 5. Застосовуючи індекс Ласпейреса, розрахуйте за наведеними нижче даними, як зміниться вартість грошей в звітному році. Зробіть відповідні висновки.

Показники	20__ р.	20__ р.
Ціна одного набору , грош. од.	20000	25 000
Ціна 1 л олії, грош. од.	40,0	50,0
Кількість випущених наборів, шт.	120	100
Кількість виробленої олії, л	100000	300000

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: інфляція, життєвий рівень, теорія «інфляції попиту», теорія «інфляції пропозиції», монетаристська теорія, теорія інфляції як багатофакторного процесу, дефляція, повзуча інфляція, галопуюча інфляція, гіперінфляція, відкрита та закрита інфляція, фіскальна інфляція, інфляція витрат, імпортна інфляція, показники вимірювання інфляції, дефляційна політика, політика доходів, стабілізація грошей, грошові реформи, дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація, грошові реформи формального типу, грошові реформи конфіскаційного типу, реформи паралельного (консервативного) типу.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- вплив інфляції на виробництво, зайнятість і життєвий рівень;
- теоретичні концепції інфляції: теорія «інфляції попиту», теорія «інфляції пропозиції», монетаристська теорія, теорія інфляції як багатофакторного процесу;
- основні форми інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція, відкрита та закрита інфляція;

- основні показники вимірювання інфляції;
- інфляція в системі державного регулювання грошової сфери;
- характеристика інфляційного процесу в Україні;
- стабілізація грошей як основна ціль реформи;
- грошові реформи як радикальні заходи негативних соціально-економічних наслідків інфляції;
- відмінності грошових реформ формального типу і конфіскаційного типу.

Розв'язування задач 1-5.

Для виконання завдань необхідно опрацювати теоретичний матеріал теми на основі рекомендованої літератури, повторити основні категорії, поняття та формули, які розглядались на лекції. Щоб показати, у скільки разів зросли ціни за певний період часу, обчислюють індекс цін. Вибирають «споживчий кошик», тобто деякий характерний набір продуктів, а за індекс цін беруть відношення вартості цього «кошика» наприкінці періоду до його вартості на початку періоду. Вибір «кошика» неоднозначний:

1) часто як «кошик» беруть усю сукупність продуктів, придбаних кінцевими споживачами на початку розглянутого періоду (індекс Ласпейреса). Індекс Ласпейреса обчислюється так:

$$I_n = \frac{\sum P_1 g_0}{\sum P_0 g_0},$$

де P_1, P_0 - рівень цін одиниці товару (послуги) поточного і базового періодів відповідно;
 g_0 - кількість товарів у базовому періоді, узятих до розрахунку.

2) рідше як «кошик» беруть продукти, придбані наприкінці періоду (індекс Пааше). Індекс Пааше обчислюється так:

$$I_n = \frac{\sum P_1 g_1}{\sum P_0 g_1},$$

де P_1, P_0 - рівень цін одиниці товару (послуги) поточного і базового періодів відповідно;
 g_1 - кількість товарів у поточному періоді, узятих до розрахунку.

Темп інфляції показує зміни інфляції за певний період (прискорення чи сповільнення), і визначається за формулою:

$$\text{Темп інфляції} = \frac{I_{\text{цін}}^1 - I_{\text{цін}}^0}{I_{\text{цін}}^0},$$

де $I_{\text{цін}}^1, I_{\text{цін}}^0$ - ціновий індекс у поточному і минулому періодах відповідно.

Також існує «правило величини 70», за допомогою якого можна швидко підраховувати кількість років, за які ціни подвояться. Для цього потрібно тільки поділити число 70 на щорічний рівень інфляції.

Семінарське заняття 13

Тема 14. Валютні відносини та валютні системи

Питання для усного опитування та дискусії

- 14.1. Призначення та сфера використання валюти
- 14.2. Валютні операції та їх види. Біржова та позабіржова торгівля валютою
- 14.3. Валютна система і валютна політика
- 14.4. Суть, основи формування та види валютного курсу
- 14.5. Поняття, значення і механізм забезпечення конвертованості валюти
- 14.6. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами задач і тестів з питань теми заняття.

Задачі. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов.

Задача 1. Німецький «Deutsche bank» встановив таке котирування: GBP/CHF = 2,1305 – 2,1315. Підприємство планує купити у банку 13 млн фунтів. За яким курсом буде здійснено цю угоду? Яку суму швейцарських франків має сплатити підприємство?

Задача 2. Банк встановив курс долара:

- купівля - 40,0335;
- продаж - 42,0750.

Визначте, скільки гривень можна отримати за 250 000 дол і скільки доларів можна купити за 800 000 грн.?

Задача 3. Німецький «Deutsche bank» встановив таке котирування: GBP/CHF = 2,1245 – 2,1255. Підприємство планує купити у банку 3 млн швейцарських франків. За яким курсом буде здійснено цю угоду? Яку суму британських фунтів має сплатити підприємство?

Задача 4. Учасник валютного ринку оголосив таке котирування: USD/EUR = 1,2352 – 1,2361. Підприємство отримало 100 млн євро і хоче перевести цю суму в американські долари. За яким курсом буде здійснено цю угоду? Скільки доларів отримає підприємство?

Задача 5. Учасник валютного ринку оголосив таке котирування: USD/CHF = 0,9820 – 0,9835. Підприємство отримало 50 млн. дол. хоче перевести цю суму у франки. За яким курсом буде здійснено операцію і чому?

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: валютні відносини, валютні системи, національна валюта, іноземна валюта, колективна валюта, валютний ринок, валютні операції, біржова та позабіржова торгівля валютою, валютні ризики, валютне страхування, об'єкти валютного ринку, суб'єкти валютного ринку, котирування валют, платіжний баланс.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- суть і види валютних відносин;
- види валюти: національна, іноземна, колективна;
- суть та основи функціонування валютного ринку;
- види валютних операцій;
- відмінності біржової та позабіржової торгівлі валютою;
- основні методи валютного страхування;
- сутність і необхідність валютного регулювання;
- механізм регулювання валютного курсу;
- характеристика понять девальвація, ревальвація, валютна інтервенція;
- регламентація статусу валюти та порядок здійснення операцій з нею;
- правила купівлі-продажу, ввозу-вивозу та використання валютної виручки;
- платіжний баланс у механізмі валютного регулювання;
- золотовалютні запаси в системі валютного регулювання.

Розв'язування задач 1-5. Для виконання задач необхідно опрацювати матеріал теми та врахувати, що за умови прямого котирування суму в національній валюті розраховують так:

$$\text{Сума в національній валюті} = \text{Сума в іноземній валюті} * \text{Курс.}$$

Звідси, для переведення суми в національній валюті в еквівалентну їй суму в іноземній валюті за прямого котирування її необхідно поділити на курс:

$$\text{Сума в іноземній валюті} = \text{Сума в національній валюті} / \text{Курс.}$$

За непрямого котирування вартість одиниці національної валюти виражають в іноземній валюті, тобто також має місце співвідношення валют. В Україні у такому випадку курс долара США – це кількість доларів США за одну гривню:

$$\text{Сума в іноземній валюті} = \text{Сума в національній валюті} * \text{Курс.}$$

Отже, за непрямого котирування для переведення суми в іноземній валюті в еквівалентну їй

суму в національній валюті її необхідно поділити на курс:

Сума в національній валюті = Сума в іноземній валюті / Курс.

На валютному ринку банки котирують валютні курси за двома аспектами – *bid* і *offer*. Якщо подивитись на котирування курсів у ЗМІ, в обмінних пунктах або на моніторі Рейтер то там наведена інформація такого плану:

$$\text{USD/EUR} = \frac{\text{Bid}}{1/5520} - \frac{\text{Offer}}{1/5530} \text{ або } \text{USD/EUR} = 1,5520/30.$$

Bid – це курс купівлі. За котируванням *bid* банк купує базову валюту (в нашому випадку – долари США) і продає валюту, що котирується (євро).

Offer – це курс продажу. За котируванням *offer* банк продає базову валюту – долари, а купує євро.

Семінарське заняття 14

Тема 15. Кредит у ринковій економіці

Питання для усного опитування та дискусії

- 15.1. Необхідність кредиту і передумови формування кредитних відносин
- 15.2. Суть і функції кредиту як економічної категорії
- 15.3. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин, особливості їх взаємодії
- 15.4. Характеристика основних форм і видів кредиту
- 15.5. Принципи організації кредитних відносин, їх значення в сучасних умовах
- 15.6. Позичковий процент: суть та основні способи його розрахунку
- 15.7. Поняття, необхідність і функції кредитної системи, основні підходи до її визначення
- 15.8. Призначення та види фінансового посередництва в економіці
- 15.9. Структура та принципи побудови кредитної системи
- 15.10. Банківська система як складова кредитної системи
- 15.11. Небанківські фінансово-кредитні установи та їх роль у кредитній системі

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами задач і тестових завдань з питань теми заняття.

Задачі. Розв'яжіть задачі згідно наведених умов.

Задача 1. Кредит 40 тис. грн під 23% річних виданий 9 березня 2024 року. Кредит погашений 25 травня 2024 року. Визначити доход банку при щомісячному нарахуванні процентів методами «факт-факт» і «30/36». Що вигідніше клієнтові?

Задача 2. Банк надає кредит 200 тис. грн. на 5 років під 20% на умовах сплати відсотків щопівроку. Розрахуйте доход банку, з огляду на різні схеми нарахування процентів (просту й складну).

Задача 3. Які кредитні умови більш вигідні для банку:

- а) 25% річних при нарахуванні складних процентів щокварталу;
- б) 30% річних при нарахуванні простих відсотків 1 раз за рік?

Кредит видається на 3 роки в розмірі 100 тис грн.

Задача 4. Банк видав позичку в розмірі 500 тис грн на строк 3 роки. Процентна ставка - 22% річних. Нарахування складних процентів щоквартальне. Яку суму повертає боржник банку наприкінці строку?

Задача 5. Які кредитні умови більш вигідні для позичальника:

- а) 15% річних при нарахуванні складних процентів щокварталу;
- б) 20% річних при нарахуванні складних процентів 1 раз за рік?

Кредит видається на 4 роки в розмірі 200 тис грн.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кредит, натуралістична теорія кредиту, капіталотворча теорія кредиту, кредитна система, позичковий капітал, ринок позичкових капіталів, комерційний кредит, споживчий кредит, державний кредит, міжнародний кредит, банківський кредит, бланковий

кредит, іпотечний кредит, забезпечення кредиту, кредитна експансія, кредитна операція, кредитна рестрикція, кредитний ризик, лізинговий кредит, норма процента, плаваюча процентна ставка, страхування банківських кредитів, економічні межі кредиту, процент за кредит, процентний ризик, об'єкти кредиту, суб'єкти кредиту.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні темистуденту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- загальні передумови формування кредитних відносин;
- сутність понять «позичковий капітал» та «кредит»;
- позичковий капітал як форма грошового капіталу;
- основні ознаки позичкового капіталу;
- характеристика ринку позичкових капіталів;
- критерії класифікації кредиту;
- характеристика комерційного, споживчого, державного, міжнародного, банківського кредитів;
- сутність механізму банківського кредитування;
- способи нарахування відсотків за кредит;
- поняття кредитної системи;
- принципи побудови кредитної системи;
- роль та місце кредитної системи в сучасному економічному просторі;
- основні типи кредитних систем;
- структура кредитної системи;
- загальна характеристика основних структурних елементів кредитної системи;
- основи організації банківської системи та принципи її побудови;
- небанківські фінансово-кредитні установи;.

Розв'язування задач 1-5. Для виконання задач необхідно опрацювати матеріал теми та врахувати, що проценти за виданим кредитом банком можуть нараховуватися двома способами:

1) нарахування простих процентів за кредитом відбувається за формулою:

$$FV = PV \cdot (1 + n \cdot i),$$

де FV – майбутня вартість;

PV – дійсна вартість кредиту

i – процентна ставка у кожному з періодів нарахування процентів n;

n – кількість періодів нарахування відсотків, у кожному з яких процентна ставка дорівнює i.

2) нарахування складних процентів за кредитом відбувається за формулою:

$$FV = PV \cdot (1 + i)^n,$$

де FV – майбутня вартість

PV – дійсна вартість кредиту

i – процентна ставка у кожному з періодів нарахування процентів n;

n – кількість періодів нарахування процентів, у кожному з яких процентна ставка дорівнює i.

- за умови щоквартального нарахування відсотків:

$$FV = PV \cdot \left(1 + \frac{i}{4}\right)^{n \cdot m},$$

де m – кількість періодів нарахування процентів;

- за умови щопіврічного нарахування відсотків:

$$FV = PV \cdot \left(1 + \frac{i}{2}\right)^{n \cdot m}$$

- за умови щомісячного нарахування відсотків:

$$FV = PV \cdot \left(1 + \frac{i}{12}\right)^{n \cdot m}.$$

1.4. Самостійна робота студентів

Методичні вказівки до письмового виконання самостійної роботи

1. З навчально-методичних матеріалів НД «Фінанси, гроші і кредит» по кожній темі самостійної роботи окремо дати письмову відповідь на кожне питання (1,5 – 2 сторінки друкованого тексту на одне питання), використовуючи: 1) підручники та навчальні посібники; 2) наукову літературу (фахові статті із періодичних вітчизняних видань «Фінанси України», «Світ фінансів», «Банківська справа» (обов'язково), «Економіка України» тощо, тексти з монографій, збірників тез конференцій тощо); 3) нормативно-правові акти; 4) інтернет-ресурси (аналітичні матеріали із сайтів органів законодавчої та виконавчої влади). На всі джерела інформації робиться посилання та формується «Список використаних джерел», що подається після виконання самостійної роботи.

2. Із змісту відповідей на кожне питання за темою самостійної роботи сформулюйте по 2 тести. Кожний тест повинен відповідати таким критеріям: 1) формулювання тестового завдання має бути лаконічним, чітким, коректним, однозначним і складати не більше двох рядків тексту; 2) зміст завдання тесту повинен узгоджуватися із змістом письмової відповіді, даної на відповідне питання теми самостійної роботи; 3) правильна відповідь на тестове питання виділяється жирним шрифтом і має бути лише одна (з чотирьох наведених). За наявності таких відповідей як: «всі відповіді правильні», «правильної відповіді не має» або «правильна відповідь а і б» тощо – тест не зараховується; 4) кожна з чотирьох відповідей позначається малими літерами: а), б), в), г); 5) усі варіанти відповідей повинні бути граматично узгодженими з основою завдання, *наприклад*:

1. Податок, що сплачується лише до Державного бюджету України:

- а) ПДВ;**
- б) єдиний податок;
- в) податок з доходів фізичних осіб;
- г) податок на прибуток підприємств.

3. Із змісту відповідей до кожного питання за темою самостійної роботи сформулюйте два твердження (одне із правильною відповіддю «Так» і одне із правильною відповіддю «Ні») та визначте його правильність / неправильність, позначивши відповідями «Так» «Ні». Правильне твердження виділіть жирним шрифтом і коротко його обґрунтуйте у 5 – 10 рядків тексту, *наприклад*:

1. Найбільшу частку у Зведеному бюджеті України складають податкові надходження.

ТАК/НІ.

Обґрунтування. Так! Адже в країнах з ринковою економікою податкові надходження в доходах бюджетів складають 70-90%, як зазначають окремі автори публікацій [1, с.6]. Зведений бюджет України не є винятком, оскільки в останні роки частка податкових надходжень у зведеному бюджеті країни знаходиться в межах 80-86 %, а в бюджеті 2022 року передбачалося їх збільшення до 88 %.

2. В історії економічних учень попередниками кейнсіанської наукової школи вважаються монетаристи.

ТАК/НІ

Обґрунтування. Ні! Монетаризм виник у 30-і роки ХХ ст., як альтернатива кейнсіанству. Прихильники монетаризму пропонували свою концепцію фінансової стабілізації, що відкидала вагомість сукупного ефективного попиту, на чому наголошували кейнсіанці. Ключовими фігурами серед монетаристів вважається група вчених (М. Фрідмен, Дж. Стіглер, У. Аллен Уолліс), які сформувалися навколо Ф. Найта і Дж. Вайнера, загальноновизнаних батьків-засновників Чиказької школи. Тому ця група дістала назву «Чиказька школа». Представники цієї школи були емпіриками зі схильністю до застосування кількісних методів для перевірки теоретичних постулатів. Це привело до відродження неокласичної монетарної теорії в удосконаленому й емпірично перевіреному варіанті, що пов'язується з М. Фрідменом, який відіграв провідну роль у формуванні й утвердженні монетаристської доктрини [2 с. 244-

Список літературних джерел: (наведено для прикладу).

1) Фінанси : підручник / В. І. Грушко, О. С. Наконечна, О. Г. Чумаченко ; за ред. В. І. Грушка ; ВНЗ "Ун-т економіки та права "КРОК". Київ : Ліра-К, 2020. 599 с.

2) Юхименко П. І. Фінансова думка України: Монографія / П. І. Юхименко, С. В. Львовичкін, В. М. Федосов, С. І. Юрій; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Федосова. Київ: Кондор, Тернопіль: Економічна думка, 2010. У 3 т. Т1. 2010. 687 с.

4. Побудуйте таблицю на п'ять колонок (див. табл.). У першій колонці пронумеруйте терміни від 1 до 10. Напишіть 10 термінів, які найбільше стосуються теми заняття, за якою виконується самостійна робота, та подайте їх у другій колонці таблиці (в окремому рядку кожний термін). У третій колонці таблиці позначте визначення великими літерами у хаотичному порядку (Я, Н, К, А і т. д.).

У тексті підручника або навчального посібника «Фінанси» і «Гроші і кредит» знайдіть визначення цим термінам і запишіть їх у колонці чотири таблиці у хаотичному порядку, тобто так, щоб вони не були розташовані напроти свого терміну. Підберіть для кожного терміну колонки 2, правильне визначення з колонки 4 і впишіть в колонку 5 його порядковий номер і відповідну літеру позначеного визначення з колонки 3.

У примітці під таблицею (див. приклад) вкажіть джерело (джерела) та сторінки, з яких використано текст із термінами та визначеннями.

Таблиця

Терміни та визначення до них

Порядкові номери термінів	Терміни	Позначення визначень	Визначення	Відповідність термінів /та визначень
1	2	3	4	5
1.	Страховий продукт	Я	Плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховикові згідно з договором страхування.	1/Н.
...		...		
10.	Страхова премія	Н	Набір основних і допоміжних послуг, що надаються страхувальнику при укладанні договору страхування.	10/Я.

Примітка. Узагальнено за даними [1, с. 211 – 234; 2, с. 327 – 348]. (Наведено для прикладу).

Список літературних джерел: (наведено для прикладу).

1) Фінанси : підручник / В. І. Грушко, О. С. Наконечна, О. Г. Чумаченко ; за ред. В. І. Грушка ; ВНЗ "Ун-т економіки та права "КРОК". Київ : Ліра-К, 2020. 599 с.

2) Фінанси: підручн. / О. Я. Стойко, Д. І. Дема; за ред. О. Я. Стойка. К.: Алерта, 2017. 406 с.

5. Побудуйте криптограму від 10 до 20 рядків по горизонталі (залежить від кількості букв у ключовому слові). Рядки пронумеруйте "1"; "2"; "3" тощо (див. рис., як приклад). Виділіть одну колонку клітинок по вертикалі з ключовим словом. Ключові терміни наведені до кожної теми семінарських занять у розділі «1.3. Семінарські заняття» цих навчально-методичних матеріалів. Використайте одне з наведених словосполучень з однойменної теми семінарського заняття для виконання завдання самостійної роботи у такому порядку.

За абеткою списку групи оберіть одне ключове слово (словосполучення). Студент(ка), який(яка) у списку групи знаходиться під №1 обирає ключове слово (словосполучення) 1, під №2 – 2..., під №15 – 15., під №16 – обирає ключове слово (словосполучення) 1 і т.д.

Кількість букв у ключовому слові (словосполученні) має відповідати кількості виділених клітинок у колонці по вертикалі. Ключове слово впишіть у виділені клітинки по вертикалі. Окремо сформулюйте однозначне питання до ключового слова.

До кожного рядка по горизонталі сформулюйте однозначне питання (яке, на Вашу думку, найбільше стосується теми заняття, за яким виконується самостійна робота). Підберіть

1		в	н	е	с	о	к	
2	а	н	у	ї	т	е	т	
3		а	в	е	р	с	і	я
4		б	а	р	а	т	р	і
5		ф	р	а	х	т		
6		з	б	и	т	о	к	
7		д	о	г	о	в	і	р
8	ф	р	а	н	ш	и	з	а
9		к	о	л	е	к	т	и
							в	н
							и	й

1. Сума, що її сплачує страхувальник страховій компанії за зобов'язання відшкодувати збитки або сплатити страхову суму при настанні зумовлених подій у житті застрахованого.
2. Договір страхування пенсій або ренти, за яким виплачується визначена річна сума доходу протягом життя особи замість сплати одноразової страхової премії.
3. Негативне ставлення (of risk) до ризику (у т. ч. страхового), що призводить до невизнання його значення й ролі та є протидією ризиковій діяльності.
4. Навмисне завдання шкоди власникові судна або вантажу екіпажом судна як об'єктів страхування.
5. Плата власникові транспортного засобу за перевезення вантажу, що є об'єктом страхування.
6. Втрата (шкода), що підлягає відшкодуванню страховиком.
7. Угода між страхувальником і страховиком.
8. Частина збитків, яка у разі настання страхової події не відшкодовується страховиком.
9. Назва договору страхування, за яким застрахованих осіб більше двох.

Тема 1: Сутність та функції фінансів

Питання для самоконтролю

- Що є предметом фінансової науки?
- У чому полягає роль фінансів у суспільстві?
- Вкажіть соціально-економічні умови виникнення фінансів.
- Які фінансові категорії ви знаєте? Як ці категорії пов'язані?
- Порівняйте категорії «фінанси» та «економіка».

- Розкрийте зміст функцій фінансів.
- Як впливають фінанси на економічну та соціальну систему?
- Яким є зв'язок фінансів із грошима, кредитом, ціною, заробітною платою та іншими економічними категоріями?

Тема 2. Фінансова система та фінансовий механізм

Завдання 1. Охарактеризувати державні фінанси як провідну складову централізованих фінансів суспільства.

Завдання 2. Дослідити фінанси суб'єктів господарювання та їх роль у розвитку національної фінансової системи.

Завдання 3. Охарактеризувати фінансовий ринок як складову фінансової системи держави.

Завдання 4. Дослідити роль і вплив міжнародних фінансів на розвиток інших складових фінансової системи держави.

Питання для самоконтролю

- Порівняйте за обсягом і за змістом поняття «фінансова система» та «економічна система»?
- Розкрийте зміст поняття «державні фінанси»
- Розкрийте поняття та склад фінансового механізму. Визначте його вплив на господарський механізм.
- Назвіть державні та недержавні органи фінансового контролю.
- Які нормативно-правові акти забезпечують реалізацію державного фінансового контролю?
- Дайте визначення фінансового контролю.
- Яке призначення фінансового контролю?
- Які принципи фінансового контролю?
- Назвіть складові фінансового контролю?
- Назвіть форми і методи фінансового контролю?

Тема 3. Податкова система держави

Завдання 1. Охарактеризувати податкову політику.

Завдання 2. Дослідити об'єктивну необхідність та структурну побудову податкової системи.

Завдання 3. Провести систематизацію податків відповідно до відомих класифікаційних ознак.

Питання для самоконтролю

- В чому полягає економічна сутність податків?
- Порівняйте поняття «податкова система» та «система оподаткування»?
- Обґрунтуйте необхідність податкової системи.
- На яких принципах заснована податкова політика?
- На чому базується побудова податкової системи?
- Які принципи закладаються в основу податкової політики?
- Яким чином організовується податкова робота?

Тема 4. Бюджет і бюджетна система держави

Завдання 1. Доведіть провідну та координуючу роль бюджету у системі фінансових планів.

Завдання 2. Вивчіть організацію бюджетного процесу на місцевому рівні.

Завдання 3. Охарактеризуйте місцеві бюджети та їх роль у місцевому самоврядуванні.

Питання для самоконтролю

- Охарактеризуйте структуру бюджетної системи держави?
- Назвіть показники стану бюджету?

- Назвіть методи бюджетного планування.
- Охарактеризуйте поняття «місцевий бюджет»?
- Назвіть стадії бюджетного процесу.
- Яке призначення бюджету в економіці держави?
- Яким чином відбувається виконання державного бюджету?
- Які нормативно-правові акти регулюють бюджетний процес в Україні?

Тема 5. Державний кредит і державний борг

Завдання 1. Дослідити значення державного кредиту у фінансовому забезпеченні загальнодержавних і регіональних потреб.

Завдання 2. Вивчіть джерела погашення державного боргу.

Завдання 3. Охарактеризуйте методи управління борговим портфелем держави

Питання для самоконтролю

- Назвіть види державних боргових паперів.
- Які існують джерела погашення державних позик?
- Як особливості здійснення внутрішніх державних запозичень?
- Які ризики мають зовнішні державні запозичення?
- У чому полягає сутність системи управління державним боргом?
- Які джерела погашення державного боргу заборонені Бюджетним кодексом України?

Тема 6. Фінанси суб'єктів господарювання та неприбуткових організацій

Завдання 1. Охарактеризувати види витрат підприємства, формування собівартості продукції, робіт, послуг та її складові.

Завдання 2. Визначити особливості формування прибутку суб'єктів господарювання різних форм власності.

Завдання 3. Дослідити організацію фінансів неприбуткових організацій.

Питання для самоконтролю

- Розкрийте зміст поняття «фінанси господарських суб'єктів».
- Дайте визначення фінансового планування?
- Назвіть основні статті доходів та видатків фінансового плану?
- Визначте особливості формування прибутку суб'єктів господарювання різних форм власності?
- Охарактеризуйте процеси формування фінансових ресурсів підприємств.
- Порівняйте за змістом і за обсягом поняття «грошові фонди» та «фінансові ресурси». Наведіть приклади.
- Назвіть економічні методи та способи формування фінансових ресурсів підприємств
- Розкрийте економічний зміст прибутку підприємств, охарактеризуйте процес його розподілу.

Тема 7. Фінанси домогосподарств

Завдання 1. Пояснити мотиви утворення заощаджень населення та здійсніть їх класифікацію.

Завдання 2. Визначити рівень заощаджень населення та сучасні тенденції їх формування України.

Завдання 3. Обґрунтувати фактори, що сприяють перетворенню заощаджень на інвестиції.

Питання для самоконтролю

- Дайте визначення заощаджень населення.
- Назвіть основні фактори, що сприяють перетворенню заощаджень в інвестиції.
- Розкрийте зв'язок фінансів населення з іншими складовими фінансової системи.

- Назвіть джерела формування фінансових ресурсів населення.
- Охарактеризуйте функцію споживання.
- Охарактеризуйте функцію заощадження.
- Дайте визначення інвестиційного портфелю.
- Порівняйте поняття «інвестиційний портфель», «портфель нагромадження» та «фінансовий портфель» домогосподарств.

Тема 8. Фінансовий ринок

Завдання 1. Розкрити сутність роздержавлення і приватизації державного майна.

Визначте суть, особливості та роль Фонду Державного майна у цих процесах.

Завдання 2. Охарактеризувати діяльність фінансових посередників на фінансовому ринку

Завдання 3. Дослідити проблеми та перспективи розвитку фінансового ринку України.

Питання для самоконтролю

- Охарактеризуйте роль фінансового ринку у ринковій економіці.
- Назвіть суб'єктів фінансового ринку.
- Порівняйте поняття «грошовий ринок» та «ринок капіталів».
- Порівняйте за обсягом і за змістом поняття «фінансовий ринок» та «ринок грошей».
- Які фінансові інститути ринку Ви знаєте. Охарактеризуйте їх функції.
- Які фінансові посередники діють на фінансовому ринку? Які на фондовому ринку?
- Які закони регулюють діяльність фінансового ринку? Хто здійснює контроль за виконанням законів?

Тема 9. Міжнародні фінанси

Завдання 1. Охарактеризувати міжнародну фінансову інтеграцію та її вплив на фінансові інтереси суверенних країн і регіонів.

Завдання 2. Дослідити особливості організації міжнародних фінансових зв'язків Українцита ЄС та перспективи їх розвитку.

Питання для самоконтролю

- Розкрийте зміст міжнародної фінансової інтеграції.
- Охарактеризуйте міжнародну валютну політику України.
- Які міжнародні валютно-фінансові організації Ви знаєте?
- Які міжнародні кредитні організації Ви знаєте?

Тема 10. Сутність, функції і теорії грошей

Завдання 1. Дослідити еволюцію кредитних грошей та сучасні їх різновиди.

Завдання 2. Розкрити зміст світових грошей та вивчіть еволюцію золота як світових грошей.

Завдання 3. Вивчити роль грошей у системі суспільного відтворення. Дослідіть якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні й соціальні процеси в державі.

Завдання 4. Охарактеризувати роль грошей у розвитку міжнародних інтеграційних процесів.

Питання для самоконтролю

- Які властивості грошей? Дайте визначення категорії «гроші»?
- Які існують концепції походження грошей? Обґрунтуйте їх.
- Яка роль грошей в умовах ринкової економіки?
- Що таке ціна грошей як капіталу? Які відмінності грошей як гроші від грошей як капіталу?
- Які функції виконують гроші?
- Чим відрізняються неповноцінні гроші від повноцінних?
- Що таке електронні гроші? Що у них є спільного і відмінного від паперових грошей і депозитних грошей?

- Які основні теорії розвитку грошей? Які концепції відстоювали представники Заходу?
- Які основні причини демонетизації золота?
- У яких функціях гроші найбільше потерпають від інфляції?
- Охарактеризуйте причини походження грошей.
- Порівняйте мінову й споживчу вартість грошей як товару.
- Які натурально-речові форми грошей Ви знаєте?
- Назвіть причини та механізм демонетизації золота.
- Як час впливає на вартість грошей.
- Охарактеризуйте функцію грошей як міри вартості.
- Охарактеризуйте функцію грошей як засобу обігу.
- Охарактеризуйте функцію грошей як засобу нагромадження.
- Охарактеризуйте вплив зміни кількості грошей на економічні процеси.

Тема 11. Грошовий обіг і грошовий ринок

Завдання 1. Охарактеризувати національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту.

Завдання 2. Вивчити механізм поповнення маси грошей в обороті.

Завдання 3. Розкрити дію грошового мультиплікатора.

Завдання 4. Зобразити графічно модель грошового ринку та пояснити її.

Завдання 5. Визначити умови існування рівноваги на грошовому ринку та вплив на неї відсотка.

Питання для самоконтролю

- Що таке грошовий потік? Чим відрізняються поняття грошового потік грошового обігу?
- Назвіть вхідні та вихідні потоки секторів «фірм» і «домашні господарств», як вони балансуються?
- Як забезпечується збалансування грошових потоків за умов чистого імпорту та чистого експорту?
- З яких секторів складається грошовий оборот, які між ними відмінності?
- Дайте характеристику поняття «грошова маса».
- Що таке грошові агрегати? Як вони формуються?
- Які грошові агрегати визначає Національний Банк України?
- Що таке «грошова база»? З яких компонентів вона складається?
- Які засоби платежу обслуговують грошовий оборот?
- Назвіть основних суб'єктів грошового обороту.
- Які параметри грошового обороту використовуються для його характеристики.
- Порівняйте за обсягом і за змістом поняття «грошовий оборот», «фіскально - бюджетний оборот», «кредитний оборот», «фінансовий оборот».
- В чому полягає зміст попиту на гроші?
- Охарактеризуйте інституційну модель грошового ринку.
- Назвіть канали прямого та опосередкованого фінансування.
- Порівняйте діяльність ринку грошей та ринку капіталів.
- Назвіть суб'єктів грошового ринку.
- Які небанківські фінансово-кредитні установи діють на грошовому ринку.
- У чому полягає різниця попиту на гроші для трансакцій і попиту на гроші як на активи.
- Порівняйте номінальний та реальний попит на гроші. Наведіть приклади.
- Що таке банківські резерви?
- Чим відрізняються банкнотна та депозитна емісія?
- Що таке рівноважна процентна ставка?

Тема 12. Грошові системи

Завдання 1. Розкрийте особливості формування грошової системи України призначення грошової системи.

Завдання 2. Провести загальну характеристику грошових систем зарубіжних країн та грошової системи ЄС.

Завдання 3. Визначити особливості виникнення банкноти. Дати порівняльну характеристику класичної та сучасної банкноти.

Питання для самоконтролю

- У чому полягає суть грошової системи? Яке її призначення та роль в економічній системі?
- Які основні структурні елементи включає в себе Національна грошова система?
- Які основні типи грошових систем Ви знаєте?
- У чому суть грошової системи ринкового та неринкового зразка?
- У чому полягає суть грошової системи відкритого та закритого типу?
- Розкрийте суть саморегулюючих та регулюючих грошових систем.
- Назвіть основні принципи організації грошових систем.
- Охарактеризуйте моделі побудови грошових систем.
- Порівняйте систему безготівкових розрахунків та систему готівкового обігу.
- Розкрийте зміст понять: «біметалізм», «монометалізм».
- Охарактеризуйте регульовані грошові системи.
- Яку роль виконує Центральний банк у регулювання грошової сфери. Наведіть приклади.

Тема 13. Інфляція та грошові реформи

Завдання 1. Охарактеризувати соціально-економічні наслідки інфляції.

Завдання 2. Розкрити особливості здійснення грошових реформ в окремих країнах.

Завдання 3. Охарактеризувати основні грошові реформи, проведені в Україні.

Питання для самоконтролю

- Розкрийте суть інфляції.
- Як інфляція впливає на виробництво, зайнятість і життєвий рівень?
- Порівняйте поняття «інфляція попиту» та «інфляція пропозиції».
- Які основні форми інфляції Ви знаєте?
- Розкрийте зміст дефляційної політики.
- Розкрийте зміст політики доходів.
- У чому полягає зміст грошових реформ?
- Назвіть основні моделі грошових реформ.
- Які заходи спрямовані на стабілізацію грошей?
- Порівняйте за метою та процесом реалізації грошові реформи: становлення нової грошової системи та часткова зміна грошової системи.
- Які особливості грошової реформи України, проведеної 2-16 вересня 1996 року? Які її досягнення?
- Які заходи визначають успіх грошової реформи в її початковій стадії?
- У чому суть формальної грошової реформи?
- Розкрийте суть одномоментних грошових реформ та реформ паралельного типу.
- Охарактеризуйте етапи проведення грошової реформи в Україні.

Тема 14. Валютні відносини та валютні системи

Завдання 1. Розкрити сутність платіжного балансу у механізмі валютного регулювання.

Завдання 2. Охарактеризувати золотовалютні запаси в системі валютного регулювання.

Завдання 3. Дослідити режим формування валютного курсу в Україні.

Питання для самоконтролю

- Що таке валютні відносини?

- Розкрийте зміст поняття «валюта».
- Назвіть види валюти.
- Яким законодавством регламентується діяльність валютного ринку в Україні?
- Назвіть види валютних операцій.
- Назвіть об'єкти та суб'єктів валютного ринку.
- Що таке платіжний баланс?
- Що таке золотовалютні запаси?
- Які установи здійснюють регламентацію статусу валюти та порядок здійснення операцій з нею?
- Які процеси впливають на котирування валют?
- Назвіть види валютних систем.
- Що таке баланс міжнародних розрахунків?

Тема 15. Кредит і кредитна система

Завдання 1. Охарактеризувати стан кредитної системи України у воєнний період

Завдання 2. Обґрунтувати проблеми реалізації позитивних функцій кредиту в сучасних умовах розвитку України.

Завдання 3. Розглянути специфіку функціонування кредитних систем окремих країн.

Питання для самоконтролю

- У чому полягає економічна сутність позичкового відсотка?
- Які функції виконує позичковий відсоток?
- Перерахуйте загальні передумови формування кредитних відносин.
- Чому основною формою кредиту в ринковій економіці виступає банківський кредит?
- Як визначається рівень ставки відсотка та чи залежить він від форми кредиту?
- Яка роль кредиту в розвитку економіки?
- Які форми забезпечення кредитів використовуються в Україні? Охарактеризуйте їх.
- Назвіть та охарактеризуйте теорії кредиту.
- Перерахуйте суб'єктів та об'єкти кредитних відносин.
- Назвіть ознаки кредиту в ринковій економіці.
- Назвіть основні ознаки позичкового капіталу.
- Охарактеризуйте форми кредиту.
- Назвіть види кредиту.
- Що таке економічні межі кредиту?
- У чому полягає суть страхування кредитних ризиків?
- У чому суть кредитної системи? Яка її необхідність?
- Назвіть принципи побудови кредитної системи.
- Перерахуйте основні типи кредитних систем.
- Охарактеризуйте структуру кредитної системи.
- Перерахуйте функції банківської системи.
- Визначте принципи побудови банківської системи.
- Які Ви знаєте небанківські фінансово-кредитні установи?

1.4. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів, або шляхом участі студентів у конференції з публікацією тез в розрізі тем навчальної дисципліни «Фінанси, гроші і кредит». Тема реферату-огляду обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними вимогами. Написання та публікація тез здійснюється за вимогами конференцій.

1.5. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. Refero – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі). Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені елементи: титульна сторінка, встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності). Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4. Вимоги щодо оригінальності тексту реферату-огляду – вище 50%.

Тєми рефератів-оглядів

1. Об'єктивна обумовленість виникнення та необхідність фінансів.
2. Розподільча функція фінансів та її реалізація у фінансовій системі.
3. Контрольна функція фінансів та її роль у формуванні та використанні централізованих фінансових ресурсів держави.
4. Фінансова політика та її складові.
5. Теоретичне обґрунтування суті та змісту фінансової системи.
6. Фінансове планування в умовах ринку.
7. Фінансовий механізм та його складові.
8. Методи фінансового планування.
9. Формування неокласичних концепцій в оподаткуванні.
10. Місце податкової системи в економічній системі держави.
11. Особливості формування та використання коштів Державного бюджету України
12. Становлення місцевих бюджетів в Україні.
13. Податкові доходи бюджету: суть та особливості формування.
14. Суть і зміст неподаткових доходів бюджету.
15. Основні напрями реалізації бюджетної політики в Україні.
16. Міжбюджетні відносини та їх реалізація в Україні.
17. Сутність та наслідки дефіциту Державного бюджету.
18. Теоретичні засади державного кредиту.
19. Зовнішній державний борг України: проблеми та розв'язання.
20. Внутрішній державний борг України: проблеми погашення.
21. Фінансові інструменти зовнішніх державних запозичень
22. Склад і структура державного боргу України.
23. Наслідки зростання державного боргу.
24. Фінансові проблеми пенсійного забезпечення в Україні.
25. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні.
26. Споживче кредитування і його вплив на фінанси домогосподарств.
27. Роль домогосподарств у фінансовій системі України.

28. Заощадження домогосподарств та чинники, що на них впливають.
29. Аналіз інвестиційного портфеля домогосподарств в Україні.
30. Особливості організації фінансів інститутів спільного інвестування
31. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва - фінансових установ
32. Особливості організації фінансів страхових компаній
33. Фінанси організацій і установ, створених органами виконавчої влади
34. Фінанси некомерційних організацій - об'єднань громадян
35. Порівняльна характеристика фінансового ринку України з розвинутими країнами світу.
36. Фінансовий ринок і характеристика інструментів сегментів фінансового ринку.
37. Органи, які здійснюють регулювання фінансового ринку, функції кожного з них.
38. Особливості функціонування фондової біржі в Україні.
39. Страхування і перспективи розвитку фінансового ринку в Україні у повоєнний час
40. Необхідність та сутність грошей.
41. Форми грошей та їхнє еволюційне походження.
42. Історичний огляд походження грошової одиниці – гривня.
43. Методи регулювання грошового обігу в Україні.
44. Основні ринки, що пов'язані з грошовим обігом.
45. Сутність та характер обігу товарних грошей.
46. Грошовий обіг: стан та перспективи розвитку.
47. Фінансове посередництво на вітчизняному грошовому ринку.
48. Грошова система економіки ринкового типу.
49. Державне регулювання грошової системи.
50. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість та рівень життя населення.
51. Теоретичні концепції кредиту.
52. Формування кредитних відносин між позичальником і банком.
53. Розвиток кредитних відносин в Україні.
54. Небанківські фінансово-кредитні установи в Україні.
55. Стійкість банківської системи України як вирішальна умова успішного функціонування.
56. Банківська система України.
57. Інфляція, причини та форми її виявлення в Україні у воєнний період
58. Сутність, призначення та специфічні ознаки валюти.
59. Європейський банк реконструкції та розвитку – перспективи для України.
60. Міжнародний валютний фонд і його співробітництво з Україною.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Предмет науки про фінанси. Фінанси як специфічна форма суспільних відносин.
2. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія.
3. Функції фінансів та їх характеристика.
4. Фінансові ресурси держави, підприємств і населення.
5. Поняття фінансової системи. Структура фінансової системи за внутрішньою будовою та організаційною структурою.
6. Державні фінанси як провідна складова централізованих фінансів суспільства.
7. Поняття і склад фінансового механізму.
8. Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання.
9. Зміст і призначення фінансового контролю. Види, форми, методи фінансового контролю.
10. Сутність, призначення та необхідність податків. Функції податків.
11. Характеристика елементів податку.
12. Податкова система України та принципи оподаткування.
13. Класифікація податків. Прямі податки. Непрямі податки.
14. Основи діяльності Державної податкової служби України.

15. Сутність бюджету як економічної категорії, функції бюджету.
16. Сутність і причини виникнення бюджетного дефіциту. Допустимі межі та джерела покриття бюджетного дефіциту.
17. Бюджетний устрій і бюджетна система, принципи її побудови.
18. Бюджетний процес, його складові елементи та регламентування.
19. Місцеві бюджети, їх роль у місцевому самоврядуванні.
20. Взаємовідносини між ланками бюджетної системи, їх форми та організація.
21. Економічна сутність державних доходів. Значення державних доходів.
22. Сутність, характеристика, склад державних видатків.
23. Класифікація державних видатків.
24. Суть і значення державного кредиту. Об'єктивна необхідність і можливість використання державного кредиту.
25. Відмінності державного кредиту від банківського. Форми та види державного кредиту.
26. Поняття державного боргу, його види та характеристика.
27. Управління державним боргом. Методи управління державним боргом.
28. Необхідність і сутність фінансів підприємств.
29. Функції фінансів підприємств та принципи їх організації.
30. Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання.
31. Особливості організації фінансових відносин залежно від галузевих особливостей, галузей економіки, сфер бізнесу.
32. Особливості формування фінансових ресурсів підприємств.
33. Характеристика основного та оборотного капіталу підприємств.
34. Сутність фінансів домогосподарств, їх значення та зв'язок з іншими складовими фінансової системи.
35. Джерела формування доходів домогосподарств та їх класифікація.
36. Порядок використання доходів домогосподарств.
37. Сутність, призначення та роль фінансового ринку як механізму перерозподілу коштів.
38. Суб'єкти фінансового ринку та їх функції.
39. Класифікація структурних складових фінансового ринку.
40. Фондовий ринок: особливості та роль у розвитку ринкової інфраструктури.
41. Характеристика основних видів цінних паперів, їх класифікація.
42. Міжнародний фінансовий ринок: сутність, особливості та класифікація.
43. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями.
44. Концепції походження грошей, їх представники.
45. Суть та функції грошей.
46. Основні типи грошових систем, їх еволюція.
47. Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни.
48. Елементи грошової системи України
49. Грошова маса та її показники.
50. Сутність валюти та валютних відносин. Конвертованість валюти.
51. Грошовий обіг: сутність і складові. Основні суб'єкти грошового обігу.
52. Структура грошового обігу за економічним змістом та формою платіжних засобів.
53. Грошові потоки та критерії їх класифікації. Модель сукупного грошового обігу.
54. Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають.
55. Сутність та особливості функціонування грошового ринку.
56. Інфляція: її сутність, причини, види й типи.
57. Сутність та види грошових реформ, особливості їх проведення в Україні
58. Попит на гроші. Теоретичні моделі та основні мотиви попиту на гроші.
59. Грошова пропозиція та особливості її формування на ринку
60. Сутність валютних відносин. Поняття та види валюти.
61. Валютний курс, його функції та види. Порядок визначення валютних курсів.
62. Валютна система: поняття, структура, призначення

63. Валютний ринок: суть та основи його функціонування
64. Загальні передумови формування кредитних відносин. Еволюція кредитних відносин.
65. Теорії кредиту та їх суть
66. Необхідність виникнення та сутність кредиту.
67. Функції кредиту та принципи кредитування
68. Форми та види кредиту
69. Поняття кредитної системи, її функції та принципи побудови
70. Структура кредитної системи України та її елементи

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія.

2. Задача. Які кредитні умови більш вигідні для позичальника, а які вигідні для банку:

- а) 15% річних при нарахуванні складних процентів щокварталу;
- б) 20% річних при нарахуванні складних процентів щороку?
- в) 17% річних при щорічному нарахуванні простих процентів?

Кредит видається банком на 4 роки в розмірі 300 тис. грн.

3. Тести. Виберіть позначення з правильною відповіддю:

4.1. За якого типу інфляції зростання цін за рік відбувається в межах 5-20% ?

- а) гіперінфляції;
- б) повзучій інфляції;
- в) помірній інфляції;
- г) закритій інфляції.

....

4.20. Від яких економічних змінних залежить *попит на гроші*?

- а) інфляції;
- б) реальних доходів;
- в) норми відсотка;
- г) рівня цін.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 13 лекційних занять за денною формою навчання. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

Таблиця 2.1

Розподіл балів для лекцій з навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Лекції												
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Денна	13	0,9	1,5	2,3	3,1	3,8	4,6	5,4	6,2	6,9	7,7	8,5	9,2	10,0

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 14 семінарських занять за денною формою навчання. За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у Положенні про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова, затверджене рішенням вченої ради від 05.07.2016 р., протокол №16, введене в дію наказом від 08.07.2016р. №359 / 16 (в редакції рішення вченої ради від 28.08.2020р., протокол №1, введене в дію наказом від 28.08.2020р. №312/20)(http://www.univer.km.ua/page/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protsestu_2020.pdf).

2.4. Обсяг балів за самостійну роботу з навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» для студентів розподіляється пропорційно за виконання 15 письмових робіт (1 письмова робота по кожній темі). Залежно від їх обсягу та складності, здобувач може одержати не більше 15 балів. За індивідуальне аналітичне завдання виконане за обраним варіантом роботи студент денної форми навчання може одержати максимально 5 балів. Перерозподіл балів, в межах максимально можливої кількості їх одержання за виконану самостійну роботу, наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Розподіл балів для самостійної роботи з навчальної дисципліни
«Фінанси, гроші та кредит»

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер теми / кількість балів															Разом балів
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1.	Максимальна кількість балів за одну письмову роботу з відповідної теми	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15,0
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне аналітичне завдання	5,0															5,0
*	Усього балів																20,0

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену з навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит», здобувач денної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Перерозподіл балів в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані здобувачам відповіді на питання, тестові завдання та розв'язок задачі екзаменаційного білета, наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Розподіл балів для семестрового контролю з навчальної дисципліни
«Фінанси, гроші та кредит»

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань екзаменаційного білета / кількість балів			Разом балів
		1	2	3	
1.	Максимальна кількість балів за усну відповідь на теоретичне питання екзаменаційного білета	5,0	-	-	5,0
2.	Максимальна кількість балів за відповідь на тестові завдання	-	20,0	-	20,0
3.	Максимальна кількість балів за розв'язок задачі	-	-	5,0	5,0
*	Усього балів	5,0	20,0	5,0	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1. Сутність та функції фінансів

1. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник . К.: НІОС. 2000. 416 с.
2. Опарін В. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): Монографія. К: КНЕУ, 2005. 240 с.
3. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) : Навчальний посібник/ В. М. Опарін. -2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2001. 240 с.
4. Фінанси [Текст] : підручник / [І. О. Лютий та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук., проф., заслуж. економіста України І. О. Лютого ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2023. 715 с..
5. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/15498/1/Finansu_2024_350.pdf
6. Кудряшов В. П. Фінансування інфраструктури в період подолання наслідків війни. *Фінанси України*. 2022. № 4. С. 46-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2022_4_5.
7. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник /За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 576 с.
8. Іванисько Н. М. Теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 1. С. 156-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2024_1_22

Тема 2. Фінансова система та фінансовий механізм

1. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник . К.: НІОС. 2000. 416 с.
2. Воротіна Н. В. Фінансові й бюджетні механізми відновлення економіки та інфраструктури України, зруйнованої збройною агресією Російської Федерації. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2022. № 4. С. 70-79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2022_4_10.
3. Кудряшов В. П. Фінансування інфраструктури в період подолання наслідків війни. *Фінанси України*. 2022. № 4. С. 46-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2022_4_5.
4. Лупенко Ю., Радіонов Ю. Стійкість фінансової системи: сутність, вразливість, шляхи забезпечення. *Облік і фінанси*. 2021. № 4. С. 81-90. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Oif_apk_2021_4_12.pdf
5. Опарін В. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): Монографія. К: КНЕУ, 2005. 240 с.
6. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) : Навчальний посібник/ В. М. Опарін. -2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2001. 240 с.
7. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/15498/1/Finansu_2024_350.pdf
8. Фінанси [Текст] : підручник / [І. О. Лютий та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук., проф., заслуж. економіста України І. О. Лютого ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2023. 715 с..
9. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник /За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 576 с.

Тема 3. Податкова система держави

1. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Верховна

Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Біляк, Ю. В. Податкова система [Текст] : навч. посіб. / Ю. В. Біляк, З. М. Тітенко ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : НУБіП України, 2021. 633 с.

3. Синчак В. П. Еволюція наукової думки в оподаткуванні та її реалізація у податкових системах: монографія. Київ-Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2006. 294 с.

4. Соколовська А. М. Податкова політика в Україні у 2014–2019 рр.: формування, реалізація, оцінка наслідків. *Фінанси України*. 2020. № 7. С. 7-30.

5. Синчак В. Зняття податкових обмежень для платників єдиного податку третьої групи в умовах воєнного стану як чинник підвищення підприємницької активності [Електронний ресурс]. *Облік і фінанси*. 2023. № 1. С. 97-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2023_1_13.

6. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/15498/1/Finansu_2024_350.pdf

7. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник /За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 576 с.

Тема 4. Бюджет і бюджетна система держави

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року (із змінами). Відомості Верховної Ради України, 2010. №50-51. Ст.572.

2. Кудряшов В. П. Фінансове забезпечення публічних витрат у період війни. *Економіка України*. 2023. № 3. С. 37-57.

3. Опарін В. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): Монографія. К: КНЕУ, 2005. 240 с.

4. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) : Навчальний посібник/ В. М. Опарін. -2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2001. 240 с.

5. Радіонов Ю. Д. Управління фінансовими ресурсами держави в умовах воєнного стану. *Економіка України*. 2023. №1(734). С. 20-43.

6. Синчак В. П., Ярмоленко Ю. Ю. Транспарентність фіскальних відносин як необхідна умова в адмініструванні та відшкодуванні ПДВ. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2023. №4 (66). С. 67-84. DOI: 10.37128/2411-4413-2023-4-5

7. Синчак В. П., Тишко Д. П. Бюджетний дефіцит в умовах повномасштабного вторгнення. *Відновлення України та її регіонів в контексті глобальних трендів: управління, адміністрування, забезпечення». Тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., Запоріжжя (23-24 травня 2024 р.)* [Електронний ресурс] / Редкол.:В. А. ШАЛОМЕЄВ (відпов. ред.) Електрон. дані. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. С. 292 – 294. URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2024/conf/1.3/RUIRCGTGAP-2024_proc.pdf

8. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/15498/1/Finansu_2024_350.pdf

9. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник /За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учб. л-ри, 2010. 576 с.

Тема 5. Державний кредит і державний борг

1. Богдан Т. П. Державний борг і позики під час війни та методи їх поствоєнного врегулювання. *Фінанси України*. 2022. №4(317). С. 27-45.

2. Богдан Т. П., Богдан І. В. Бюджетні дефіцити і державний борг України під впливом шоків пандемії та повномасштабної агресії [Електронний ресурс]. *Фінанси України*. 2023. № 5. С. 7-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2023_5_3

3. Кудряшов В. П. Стратегічні засади управління державним боргом. *Економіка України*. 2022. №9(730). С. 58-76.

4. Лютий І. О., Зайчикова В. В., Кедь В. В. Особливості боргової політики та критерії боргової безпеки в умовах військової агресії [Електронний ресурс]. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. 2024. № 32. С. 88-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2024_32_15.
5. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) : Навчальний посібник/ В. М. Опарін. -2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2001. 240 с.
6. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/15498/1/Finansu_2024_350.pdf
7. Хома І. Б., Дацко О. Р. Особливості діяльності вітчизняного ринку облігацій внутрішньої державної позики в умовах воєнного стану [Електронний ресурс]. Modern economics. 2023. №42. С. 105-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2023_42_17
8. Управління державним бюджетом України : підручник. Колектив авторів : Ярошенко Ф.О., Єфименко Т.І., Буряк П.Ю., Бугіль С.Я. та ін. [заг. редакція М. Я. Азарова]. К. : Міністерство фінансів України, 2010. 816 с.
9. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник /За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 576 с.

Тема 6. Фінанси суб'єктів господарювання

1. Виговська О. Формування механізму фінансового забезпечення підприємств громадського транспорту. *Облік і фінанси*. 2021. № 2. С. 35-43.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436-IV (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Мельник В. М., Руденко В. В. Вплив фіскального механізму на інвестиційний розвиток суб'єктів господарювання у країнах ЄС і в Україні. *Проблеми економіки*. 2022. № 2. С. 145-162. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2022_2_19.
4. Синчак В. П., Булат Г. В., Піхняк Т. А. Фінансово-облікове забезпечення функціонування об'єднань співвласників багатоквартирних будинків: монографія. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. 150 с.
5. Синчак В. П., Кульбачний В. Б. Фінансовий механізм компаній-автоперевізників в системі управління фінансами: теоретичний аспект. *Облік і фінанси*. 2024. №3 (105). С. 103 – 111.
6. Мороз Н. В., Блага О. В. Фінансова стійкість промислових підприємств України. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка*. 2023. № 28. С. 96-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2023_28_14.
7. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/15498/1/Finansu_2024_350.pdf.
8. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник /За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 576 с.

Тема 7. Фінанси домашніх господарств

1. Береславська О. І., Козій Н. С. Банківські заощадження домогосподарств: структура, динаміка, тенденції під час кризових станів економіки України. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. 2023. № 28. С. 45-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2023_28_8.
2. Карлін М. І. Фінанси домогосподарств провідних країн світу: навч. посіб. / М. І. Карлін, І. О. Цимбалюк. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. 172 с.
3. Кириленко О., Сидорчук А., Коваль С., Сидор І. Аналіз витрат як складова оцінки фінансового стану домогосподарств. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2022. № 3. С. 82-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2022_3_10
4. Кізима Т. О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та домінанти розвитку

: монографія. К.: Знання, 2010. 431 с.

5. Крилов Д. В. Теоретико-функціональний аналіз домогосподарства в національній економіці України. *Economic synergy*. 2023. Iss. 1. С. 270-280. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econsyn_2023_1_21

6. Синчак В. П. Фінанси домашніх господарств: тренінг-семінар: Тренінговий навчально-методичний посібник. Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2024. 71 с.

7. Сторонянська І. З., Беневська Л. Я. Фінансова поведінка населення в умовах війни: регіональні особливості. *Економіка та право*. 2023. № 1. С. 71-83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есpr_2023_1_10

8. Фінанси [Текст] : підручник / В. І. Грушко, О. С. Наконечна, О. Г. Чумаченко ; за ред. В. І. Грушка ; ВНЗ "Ун-т економіки та права "КРОК". Київ : Ліра-К, 2020. 599 с.

9. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/15498/1/Finansu_2024_350.pdf.

10. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник /За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 576 с.

Тема 8. Фінансовий ринок

1. Гаряга Л. О. Фінансовий ринок: контент-аналіз особливостей трактування. *Вісник Університету банківської справи*. 2021. № 2. С. 24-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2021_2_5

2. Калінеску Т. В. Український фондовий ринок: реалії сьогодення. *Часопис економічних реформ*. 2023. № 2. С. 42-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cher_2023_2_9.

3. Коваленко В. В. Цифрова трансформація банківського сектору економіки України. *Фінанси України*. 2021. № 3. С. 84-98.

4. Лисенок О. В., Шірінян Л. В., Шірінян Е. А. Оцінка економічної ефективності операцій банку з цінними паперами на прикладі АТ "Ощадбанк". *Фінанси України*. 2021. № 4. С. 48-64.

5. Онишко С. В., Богріновцева М. Фінансовий ринок як рушій глобалізаційних змін та його зв'язок із рівнем фінансової безпеки. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка*. 2023. № 28. С. 102-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2023_28_15.

6. Середа О. О. Фондовий ринок як інструмент стабілізації економічного розвитку України. *Часопис економічних реформ*. 2022. № 4. С. 55-59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cher_2022_4_11

7. Третякова О. В., В. М. Харабара, Р. І. Грешко Фондовий ринок України: особливості функціонування в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2020. №5. С. 103-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2020_5_20.

8. Штефан Н. М., Гарус І. Д. Удосконалення механізмів розвитку фінансового ринку в умовах розвитку фінансових технологій віртуалізації та діджиталізації. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2022. № 2. С. 148-158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2022_2_18.

9. Штефан Н. М., Гарус І. Д. Удосконалення механізмів розвитку фінансового ринку в умовах розвитку фінансових технологій віртуалізації та діджиталізації. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2022. № 2. С. 148-158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2022_2_18

10. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник /За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 576 с.

Тема 9. Міжнародні фінанси

1. Вівчар О. Й., Дацко О. Р. Особливості інвестування у військові облігації в умовах воєнного стану. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки*. 2023. № 4(2). С. 24-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2023_4%282%29__5.

2. Клименко К. В. Актуальні питання співробітництва України з МВФ у період викликів і

загроз COVID-19. *Фінанси України*. 2020. №7. С. 92–115.

3. Клименко К. В., Савостьяненко М. В. Співробітництво України з міжнародними фінансовими партнерами в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2022. № 5. С. 43-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2022_5_5

4. Свірко С. В., Довгалюк В. В., Кучменко В. О., Тростенюк Т. М. Військові бюджети країни G20: структура та напрями удосконалення. [Електронний ресурс]. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 2. С. 65-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2024_2_12.

5. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/15498/1/Finansu_2024_350.pdf.

6. Терещенко Г. М., Пронь Н. Б., Анісімова О. Ю. Міжнародна фінансова підтримка організації освітнього процесу в умовах запровадження воєнного стану в Україні. *Український соціум*. 2022. № 2. С. 169-180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2022_2_18

7. Фінанси [Текст] : підручник / В. І. Грушко, О. С. Наконечна, О. Г. Чумаченко ; за ред. В. І. Грушка ; ВНЗ "Ун-т економіки та права "КРОК". Київ : Ліра-К, 2020. 599 с.

8. Чухраєва Н. М., Олійник Я. В. Автоматичний міжнародний обмін податковою інформацією: особливості попередніх умов запровадження в Україні під час воєнного стану. *Фінанси України*. 2022. №5(318). С. 102-114.

9. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник /За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 576 с.

Тема 10. Сутність, функції й теорії грошей

1. Венгер В., Коваленко Д. Фінанси, гроші та кредит. Теорія та практика. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 578 с.

2. Вовчак О. Д., Бучко З. Р. Гроші та кредит: навчальний посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 424 с.

3. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.

4. Гроші та кредит: підручник / за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.

5. Гроші та кредит : навч. посіб. для студентів; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ : КНУБА, 2024. 227 с.

6. Гроші і кредит: навч. посіб. / П. І. Коренюк, Л. В. Коренюк, О. Т. Левандівський ; Дніпров. держ. техн. ун-т, Дніпров. нац. ун-т залізн. трансп. ім. В. Лазаряна, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 401 с.

7. Гроші та кредит: навч. посіб. для підгот. здобувачів вищ. освіти за спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / [І. Л. Шевчук та ін.]; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків : Вид-во Іванченка І. С., Ч. 2 : Кредит. 2019. 184 с.

8. Дзюблюк О.В. Теоретичні аспекти визначення вартості грошей залежно від їх форм в обігу. *Світ фінансів*. 2018. №1(54). С.82-94.

9. Дзюблюк О.В. Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності грошей як економічної категорії. *Вісник ТНЕУ*. 2018. Вип.2. С.21-35.

10. Іванчук Н.В. Гроші і кредит: навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.

11. Історія українських грошей. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/news/istoriya-ukrainskikh-groshey>.

12. Світлична В. Ю. Гроші і кредит: підручник Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.

13. Ткачук Н.М., Крушинська А.В., Кравчук Р.В. Особливості та перспективи розвитку криптовалют в Україні. *Фінансовий простір*. 2023р. №4(52). С. 107-115.

14. Фінанси, гроші та кредит: практикум / [О. П. Волошин, І. В. Фаринович]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Навч.-наук. ін-т простор. планування та перспект. технологій. Львів: Львівська

політехніка, 2023. 132 с.

15. Фінанси, гроші та кредит = Finance, money and credit: навч. посіб. / Політило М. П. [та ін.]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Наук.-дослід. центр ТЗОВ «Айкю Холдинг». Львів: Новий Світ-2000, 2022. 233 с.

16. Шульга О.А. Фінанси, гроші та кредит: курс лекцій; Держ. ун-т інтелект. технологій і зв'язку. Київ : Компрінт, 2021. 137 с.

Тема 11. Грошовий обіг і грошовий ринок

1. Белова І.В. Дослідження грошово-кредитного ринку: навч. посіб.; Сум. держ. ун-т, Навч.-наук. ін-т бізнес-технологій «УАБС». Суми : Сум. держ. ун-т, 2020. 146 с.

2. Борзенко О.О. Структурні деформації на світових фінансових ринках після 90-х років ХХ століття: монографія; Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2019. 447 с.

3. Вовчак О. Д., Бучко З. Р. Гроші та кредит: навчальний посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 424 с.

4. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.

5. Гроші та кредит: підручник / за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.

6. Гроші та кредит : навч. посіб. для студентів; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ : КНУБА, 2024. 227 с.

7. Гроші і кредит: навч. посіб. / П. І. Коренюк, Л. В. Коренюк, О. Т. Левандівський ; Дніпров. держ. техн. ун-т, Дніпров. нац. ун-т залізн. трансп. ім. В. Лазаряна, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 401 с.

8. Іванчук Н.В. Гроші і кредит: навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.

9. Коваленко М.М., Лесная О.С. Гроші та кредит: навч. посіб.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. Харків: Тім Пабліш Груп, 2021. 235 с.

10. Світлична В. Ю. Гроші і кредит : підручник Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.

11. Фінанси, гроші та кредит: практикум / [О. П. Волошин, І. В. Фарінович]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Навч.-наук. ін-т простор. планування та перспект. технологій. Львів: Львівська політехніка, 2023. 132 с.

13. Фінанси, гроші та кредит = Finance, money and credit: навч. посіб. / Політило М. П. [та ін.]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Наук.-дослід. центр ТЗОВ «Айкю Холдинг». Львів: Новий Світ-2000, 2022. 233 с.

14. Шульга О.А. Фінанси, гроші та кредит: курс лекцій; Держ. ун-т інтелект. технологій і зв'язку. Київ : Компрінт, 2021. 137 с.

15. Щетинін А. І. Гроші та кредит: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2019. 163 с.

Тема 12. Грошові системи

1. Венгер В., Коваленко Д. Фінанси, гроші та кредит. Теорія та практика. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 578 с.

2. Вовчак О. Д., Бучко З. Р. Гроші та кредит: навчальний посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 424 с.

3. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.

4. Гроші та кредит: підручник / за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.

5. Гроші та кредит : навч. посіб. для студентів; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ : КНУБА, 2024. 227 с.

6. Гроші і кредит: навч. посіб. / П. І. Коренюк, Л. В. Коренюк, О. Т. Левандівський ; Дніпров. держ. техн. ун-т, Дніпров. нац. ун-т залізн. трансп. ім. В. Лазаряна, Прикарпат. нац. ун-т ім. В.

Стефаника. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 401 с.

7. Гроші та кредит: навч. посіб. для підгот. здобувачів вищ. освіти за спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / [І. Л. Шевчук та ін.]; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків : Вид-во Іванченка І. С., Ч. 2 : Кредит. 2019. 184 с.
8. Дзюблюк О.В. Еволюція ролі золота у сучасній монетарній системі. Банківська справа. 2020. №1. С.3- 27.
9. Мокуєнко Т.В., Прийдак Т.Б., Ліпський Р.В. Електронні гроші: сутність, класифікація та облікове відображення. UR: [http // www.economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua).
10. Загреба М., Яценко С. Паперові гроші України з 1990 р.: каталог. Київ : Загреба М. [вид.], 2021. 155 с.
11. Коваленко М.М., Лесная О.С. Гроші та кредит: навч. посіб.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. Харків: Тім Пабліш Груп, 2021. 235 с.
12. Світлична В. Ю. Гроші і кредит : підручник Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.
13. Ткачук Н.М., Крушинська А.В., Кравчук Р.В. Особливості та перспективи розвитку криптовалют в Україні. *Фінансовий простір*. 2023р. №4(52). С. 107-115.
14. Фінанси, гроші та кредит: практикум / [О. П. Волошин, І. В. Фаринович]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Навч.-наук. ін-т простор. планування та перспект. технологій. Львів: Львівська політехніка, 2023. 132 с.
15. Фінанси, гроші та кредит = Finance, money and credit: навч. посіб. / Політило М. П. [та ін.]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Наук.-дослід. центр ТЗОВ «Айкю Холдинг». Львів: Новий Світ-2000, 2022. 233 с.
16. Шевчук І. Л., Ставерська Т. О., Жиликова О. В., Близнюк О. П. Гроші та кредит: навч. посіб. для підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Ч. 2. Кредит. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2019. 186 с.
17. Шульга О.А. Фінанси, гроші та кредит: курс лекцій; Держ. ун-т інтелект. технологій і зв'язку. Київ : Компрінт, 2021. 137 с.

Тема 13. Інфляція та грошові реформи

1. Венгер В., Коваленко Д. Фінанси, гроші та кредит. Теорія та практика. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 578 с.
2. Вовчак О. Д., Бучко З. Р. Гроші та кредит: навчальний посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 424 с.
3. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
4. Гроші та кредит: підручник / за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.
5. Гроші та кредит : навч. посіб. для студентів; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ : КНУБА, 2024. 227 с.
6. Гроші і кредит: навч. посіб. / П. І. Коренюк, Л. В. Коренюк, О. Т. Левандівський ; Дніпров. держ. техн. ун-т, Дніпров. нац. ун-т залізн. трансп. ім. В. Лазаряна, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 401 с.
7. Гроші та кредит: навч. посіб. для підгот. здобувачів вищ. освіти за спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / [І. Л. Шевчук та ін.]; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків : Вид-во Іванченка І. С., Ч. 2 : Кредит. 2019. 184 с.
8. Дзюблюк О.В. Теоретичні аспекти визначення вартості грошей залежно від їх форм в обігу. Світ фінансів. 2018. №1(54). С.82-94.
9. Дзюблюк О.В. Еволюція ролі золота у сучасній монетарній системі. Банківська справа. 2020. №1. С.3- 27.
10. Загреба М., Яценко С. Паперові гроші України з 1990 р.: каталог. Київ : Загреба М. [вид.], 2021. 155 с.
11. Іванчук Н.В. Гроші і кредит: навчальний посібник. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.

12. Історія українських грошей. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/news/istoriya-ukrainskikh-groshey>.
13. Світлична В. Ю. Гроші і кредит: підручник Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.
14. Ткачук Н.М., Крушинська А.В., Кравчук Р.В. Особливості та перспективи розвитку криптовалют в Україні. *Фінансовий простір*. 2023р. №4(52). С. 107-115.
15. Фінанси, гроші та кредит: практикум / [О. П. Волошин, І. В. Фаринович]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Навч.-наук. ін-т простор. планування та перспект. технологій. Львів: Львівська політехніка, 2023. 132 с.
16. Фінанси, гроші та кредит = Finance, money and credit: навч. посіб. / Політило М. П. [та ін.]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Наук.-дослід. центр ТзОВ «Айкю Холдинг». Львів: Новий Світ-2000, 2022. 233 с.
17. Шульга О.А. Фінанси, гроші та кредит: курс лекцій; Держ. ун-т інтелект. технологій і зв'язку. Київ : Компрінт, 2021. 137 с.

Тема 14. Валютні відносини та валютна система

1. Венгер В., Коваленко Д. Фінанси, гроші та кредит. Теорія та практика. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 578 с.
2. Вовчак О. Д., Бучко З. Р. Гроші та кредит: навчальний посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 424 с.
3. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
4. Гроші та кредит: підручник / за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.
5. Гроші та кредит : навч. посіб. для студентів; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ : КНУБА, 2024. 227 с.
6. Гроші і кредит: навч. посіб. / П. І. Коренюк, Л. В. Коренюк, О. Т. Левандівський ; Дніпров. держ. техн. ун-т, Дніпров. нац. ун-т залізн. трансп. ім. В. Лазаряна, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 401 с.
7. Гроші та кредит: навч. посіб. для підгот. здобувачів вищ. освіти за спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / [І. Л. Шевчук та ін.]; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків : Вид-во Іванченка І. С., Ч. 2 : Кредит. 2019. 184 с.
8. Іванчук Н.В. Гроші і кредит: навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
9. Коваленко М.М., Лесная О.С. Гроші та кредит: навч. посіб.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. Харків: Тім Пабліш Груп, 2021. 235 с.
10. Касьянова Н. В., Кочетков В. М. та ін. Міжнародна фінансова система : підруч. Київ : ЛІРА-К, 2023. 270 с.
11. Козак Ю. Міжнародні фінанси: кредитно-модульний курс. Київ : Центр учб. літ., 2020. 288 с.
12. Макаренко М. І. Міжнародні фінанси : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2019. 548 с.
13. Модерні фінанси: глобальні виклики і сучасні тренди. Монографія / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль: Економічна думка, 2024. 1011 с.
14. Світлична В. Ю. Гроші і кредит: підручник Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.
15. Тимохова Г. Б. Фінанси, гроші та кредит : навчальний посібник для ст.-ів ВНЗ. К. : Кондор, 2019. 592 с.
16. Фінанси, гроші та кредит: практикум / [О. П. Волошин, І. В. Фаринович]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Навч.-наук. ін-т простор. планування та перспект. технологій. Львів: Львівська політехніка, 2023. 132 с.
17. Фінанси, гроші та кредит = Finance, money and credit: навч. посіб. / Політило М. П. [та ін.]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Наук.-дослід. центр ТзОВ «Айкю Холдинг». Львів: Новий Світ-

Тема 15. Кредит і кредитна система

1. Белова І.В. Дослідження грошово-кредитного ринку: навч. посіб.; Сум. держ. ун-т, Навч.-наук. ін-т бізнес-технологій «УАБС». Суми : Сум. держ. ун-т, 2020. 146 с.
2. Бездітоко О. М. Грошово-кредитна політика: навч. посіб. для студентів ден. та заоч. форми навчання спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»; Херсон. нац. техн. ун-т, Каф. «Фінансів, банк. справи та страхування». Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 189 с.
3. Венгер В., Коваленко Д. Фінанси, гроші та кредит. Теорія та практика. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 578 с.
4. Вовчак О. Д., Бучко З. Р. Гроші та кредит: навчальний посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 424 с.
5. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
6. Гроші та кредит: підручник / за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.
7. Гроші та кредит : навч. посіб. для студентів; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ : КНУБА, 2024. 227 с.
8. Гроші і кредит: навч. посіб. / П. І. Коренюк, Л. В. Коренюк, О. Т. Левандівський ; Дніпров. держ. техн. ун-т, Дніпров. нац. ун-т залізн. трансп. ім. В. Лазаряна, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 401 с.
9. Гроші та кредит: навч. посіб. для підгот. здобувачів вищ. освіти за спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / [І. Л. Шевчук та ін.]; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків : Вид-во Іванченка І. С., Ч. 2 : Кредит. 2019. 184 с.
10. Світлична В. Ю. Гроші і кредит: підручник Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.
11. Тимохова Г. Б. Фінанси, гроші та кредит : навчальний посібник для ст.-ів ВНЗ. К. : Кондор, 2019. 592 с.
12. Фінанси, гроші та кредит: практикум / [О. П. Волошин, І. В. Фарінович]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Навч.-наук. ін-т простор. планування та перспект. технологій. Львів: Львівська політехніка, 2023. 132 с.
13. Фінанси, гроші та кредит = Finance, money and credit: навч. посіб. / Політило М. П. [та ін.]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Наук.-дослід. центр ТзОВ «Айкю Холдинг». Львів: Новий Світ-2000, 2022. 233 с.
14. Шевчук І. Л., Ставерська Т. О., Жилякова О. В., Близнюк О. П. Гроші та кредит: навч. посіб. для підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Ч. 2. Кредит. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2019. 186 с.
15. Шкварчук О.Л. Світові тенденції трансформації фінансово-кредитних систем: навч. посіб.; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Луцьк : Надстир'я, 2023. 214 с.
16. Шульга О.А. Фінанси, гроші та кредит: курс лекцій; Держ. ун-т інтелект. технологій і зв'язку. Київ : Компрінт, 2021. 137 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
5. Офіційний сайт наукової бібліотеки НаУКМА - www.librari.ukma.kiev.ua.
6. Офіційна Інтернет-сторінка Міжнародного валютного фонду <http://www>.